МҮНӨӨДЭР—
БАГШЫН ҮДЭР

ЭРДЭМЭЙ ЗАМААР ХҮТЭЛЭГШЭ ЭНЭРХЫ БАГШАНАРТА АЛДАР СОЛО!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 233 (11218) | 1966 оной октябриин 2, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ҺУРАЛСАЯЛ, НҮХЭДҮҮД!

…дэнэр хубхай бодолдо эзэ…нэзгүй, дэмы хогоосон бай…байгуулнагүй, харин эрдэм …най, материализмын үндэ…шэнэ общество байгуулха …эрхилжэ байнабди гэжэ …И. Ленин хэлэһэн юм. Ком…изм байгуулха уг зорилго…ди. Манай компас—марк…-ленинизм. Хүн түрэлтэнэй …бэлигэй бата бэхи эшэ …нда түшэглэдэг марксист…ленинскэ һургаал юртэм…байдал зүбөөр ойлгохо арга …дог, тэрээниие шэнэдхэн …гаха зам заадаг, ниитын …айдалай үзэгдэлнүүдые ан…хараа бодолтойгоор сэгнэ…тодорхой тобшололнуудые …һургаал заабари үгэдэг …. Советскэ Союздахи, аха …социалис оронуудтахи со…измын, дэлхэйн коммунис …өөнэй бүхы илалтанууд …кс, Энгельс, Ленинэй мүнхэ …алай туг доро туйлагдаа.

…най партиин гэшүүд рево…онно теориие хододоо эсэ…сашагүй шудалдаг. Энэм…ленинскэ арюун нангин ёһо …ал болоно. Гэхэтэй хамта, …унистнуудай суртал бодо… теоретическэ бэлэдхэлэй …р табигдадаг эрилтэ мүнөө …эшэгүй ехэ боложо байн…. Экономическа, соёлой бай…лтада шэнжэлхы ухаанай …бэри хангахын, суртал бо…, хүмүүжүүлгын хүдэлмэ…гэн ехээр ябуулхын тула, …уазна үзэл суртална эсэр…н амжалтатайгаар тэмсэ…тула манай кадрнууд марк…-ленинизмын теори илан… оролдосотой нэтэрүүгээр …лха ёһотой. Партиин үүр… тэрэнэй эмхинүүдэй дай… хаба шадабариин, ком…стнуудай эдэбхи болон ха…лгын бүри ехэ боложо …иинь хүнүүдэй хүмүүжэл …соролой улам ургаһан яба…тай таһаршагүй нягта хол…ой. Революционно тэмсэл… марксистско-ленинскэ тео…шудалһанай үндэһөөр лэ, …иин политикые бодото дээ… бэелүүлхын түлөө тэмсэ…гал дүлэн соогуур лэ хү…жэн болбосордог байна. Эдэ… большевик үзэл сурталтай, …тическэ залан сэхэ байха, …унис суртал бодол батад…андуулха, партиин ба ара…эрэгтэ алба хэхэдээ заха…аргүй үнэн сэхэ, эдэбхитэй …аргы байха ёһотой.

…имэл ушарһаа коммунист…дай теоретическэ, полити…кэ болбосоролой хэм хэм…е улам дээшэлүүлхэ гээшэ …өө илангаяа шухала удха …артай байна гэжэ КПСС-эй …II съезд онсолон заагаа һэн. …раха, һураха, һураха гэһэн …н багшын уряа бидэ бү…ын уг зорилго болохо ёһо….

…үнөөдэр партийна һуралса…жэл эхилхэнь. Олон мил…н коммунистнууд, партий…шэ хүнүүд түсэбэй ёһоор, …ргэлжэ һуража эхилхээ…на. Энэ жэл үрэ түгэс байха …тай. КПСС-эй Центральна …тедэй тодорхойлһон, пар…на һуралсалай шэнэ, бүри …амжатай гурим бодото дээ… шалгагдажа, коммунистнуу… бүрин һайшаалда хүртэн…, Эхин политһургуулинууд, марксизм-ленинизмын эхин һургаал шудалха һургуулинууд, үдэшын университедүүд, партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулинууд, семинарнууд партийна һуралсалай гол формонууд боложо абтаа. Иимэ гурим олониитын ажабайдалай үндэһэн эрилтэнүүдтэ харюусана, хүнүүдтэ шэнжэлхы суртал бодолой түгэс ойлгомжо олгохо үргэн ехэ арга боломжо хангана.

Партийна организацинууд хэшээл һуралсалаа һайнаар эхилхын тула ехэ бэлэдхэл хээ. Һургуулинууд болон семинарнуудые бүридүүлгэдэ бүри анхаралтай наринаар хандаһан байна. Пропагандистнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Энэ хэрэгтэ үлэмжэ һайн бэлэдхэлтэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд олоор элсүүлэгдэнэ. Курсанууд, семинарнууд, зүблөөнүүд үнгэргэгдөө, пропагандистын мэргэжэл олгохо һургуулинууд хүдэлжэ эхилээ. Олохон партийна комитедүүд пропагандистнуудые бэлдэхэ холын хараата түсэбүүдээ бэелүүлнэ. Мүнөө жэлэй онсо өөрэ талань юуб гэхэдэ, һуралсалай программанууд, учебнигүүд, методикодо хабаатай номууд олоор хэблэгдэн гараа. Һургуулинуудай, семинарнуудай һурагшадта туһалха дамжуулганууд радиогоор, телевиденеэр эмхидхэгдээ.

Гол шухала зүйлынь гэбэл—революционно эрдэм наукын уг баялигые коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй гүнзэгыгөөр шудалхын тула, теори шудалха гэһэн тэдэнэй хүсэл абьяасай үдэр бүри улам ехэ болохын тула, суртал бодолойнгоо нөөсые саг үргэлжэ һэльбэхэ. Марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые шудалха хүсэл бодолой саг үргэлжэ бүрилдэн батажахын тула хэшээлнүүдээ эмхитэй һайнаар, удха түгэсөөр үнгэргэхэ хэрэгтэй. Политическэ эрдэм өөһэдөө шудалха һуралсал, номуудые өөһэдөө үзэхэ ябадал — һуралсалай гол формо болоно. Энээниие үндэһэ болгон, һургуулинуудай, семинарнуудай, лекторинуудай хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэй. Эдэмнай коммунистнуудта туһалха, али бүхы үзэгдэлые шэнжэлэн тайлбарилдаг, партиин политикые зүбөөр ойлгодог болгохо зорилготой.

Ажаллажа байгаад һурахада бэлэхэн бэшэнь элитэ. Политическэ эрдэм шудалхын тула оролдолго гаргаха, саг үргэлжэ һураха, ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ эрилтэ табигдана. Иимэ шанарнуудай коммунистнуудта бии байха ёһотойнь элитэ. «Эрдэм наукада үргэн дардам харгы гэжэ байдаггүй. Эсэхэ сусахаһаа айнгүй, эрдэм наукын шулуулиг зүргэнүүдээр зүрхэлэн дабшабал, тэрэнэй һаруул һайхан хяра оройдо хүрэжэ шадаха» гэһэн К. Марксын үгэнүүд хүн бүхэнэй зориг бадаруулха уряа болон дуулдаг лэ.

Мүнөө эхилээшэ жэлдэ һуралсалай шанарые үндэһөөрнь һайжаруулха, тэрэнэй үрэ нүлөөе бүри ехэ болгохо шухала. Энэнэй тулада хэшээлэй шанар улам һайжаруулха, теоретическэ асуудалнуудые гүн гүнзэгыгөөр, оролдосотойгоор шудалха хэрэгтэй. Партийна организацинууд һуралсалай шанар һайжаруулхын тула оролдолго гаргаха уялгатай.

Пропагандын онол шадабарие саг үргэлжэ һайжаруулха, тэрээниие ленинскэ ёһоной тодо һонороор, удха түгэсөөр, экономическа ба соёлой байгуулалтын шухала зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ эрилтэ табигдана. Тиигээд лэ байбал, революционно теори шудалалгын хэрэг уг зорилгодоо харюусаха — коммунис байгуулалтын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэхэ, шармайн оролдохо гэһэн хүсэл эрмэлзэлые бададхаха болоно. Һуралсалда хабаадаһан юрэнхы тоогой саана өөрын онсо өөрэ шэнжэтэй, өөр өөрын хаба шадабаритай, хүсэл эрмэлзэлтэй амиды хүнүүдэй байһые мэдэхэ хэрэгтэй.

Залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Партийна комитедүүд комсомолшуудай политическэ һуралсалай хэр эмхидхэгдэһые, ямар шанартай байһые һайтар шэнжэлэн мэдэхэ, мүн эгээн эдэбхитэй, бэлэдхэлээр һайн комсомолшуудые партийна элдэб янзын һуралсалда хабаадуулха шухала. Марксистско-ленинскэ теори, партиин түүхэ, В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал ябуулга комсомолой түүхэ шэнжэлэн шудалхадань, ажабайдалай хэрэг үйлэнүүд ба үзэгдэлнүүдые сэгнэлгэдэ, шэнэ общество байгуулхын тула творческо эршэ хүсэ бүри ехээр гаргалгада, ангиин талаар хандаха хаба шадабари залуушуулда хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһа дүхэм болохо ёһотой.

Нилээд ехэ юумэн пропагандистнуудһаа, тэдэнэй эрдэм мэргэжэл ба онол шадабариһаа, марксизм-ленинизмые шэнэ оршон байдалда тайлбарилан ойлгуулха хаба шадалһаань дулдыдаха байна. Мэргэжэл түгэс пропагандистнуудай ехэ арми манайда дэбжэн гаранхай. Гэбэшье тэдэнэй дунда саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулха уялгаһаань партийна организацинуудые сүлөөлнэгүй. Эдэнэй теоретическэ талаараа ургахын, зааха онол шадабариинь улам дээшэлхын тула оролдолго гаргаха шухала.

КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байгаа гайхамшаг үедэ һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. Экономическа хубилалта сэхэ шууд бэелүүлэгдэнэ, түсэблэлгын ба материальна урмашуулгын шэнэ гурим ёһонууд олониитын эдэбхи үүсхэл бадаргана, хамтын хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалгые улам дээшэлүүлнэ. Совет засагай 50 жэлэй ойн, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн бэлэдхэл орон доторнай үргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Эдэ бүгэдые суртал бодолой, теоретическэ хүдэлмэридөө хараада абаха шухала. Энэнэй тон шухала һалбаринь—политическэ гэгээрэл болоно. Тиимэһээ энээндэ партийна организацинуудай зүгһөө саг үргэлжын анхарал хандуулагдадаг, оролдолго гаргагдадаг байха ёһотой. Һуралсаял, нүхэдүүд!

«Правдын» октябриин 1-нэй түрүү бэшэг.

ХЭБЛЭЛ—ПАРТИИН ДАЙШАЛХЫ ЗЭБСЭГ

СССР-эй журналистнуудай бүсоюзна хоёрдохи съезд сентябриин 30-да хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлээ.

Правлени болон шалгалтын комиссиин һунгалтанууд тухай тоололгын комиссиин мэдээсэлые делегадууд шагнаа. Союзай хүтэлбэрилхы органуудта дэбжүүлэгдэһэн бүхы кандидадууд һунгагдаһан байгаа.

«СССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин хүдэлмэри, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр совет журналистнуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» тоосоото элидхэл тушаа резолюци редакционно комиссиин нэмэлтэ болон ажаглалтануудтайгаар баталан абтаа.

СССР-эй Журналистнуудай союзай Уставта оруулагдаха хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүд баталагдаһан байна.

Вьетнамда Америкын эзэрхэг түримхэй ябуулга хэжэ байһан тушаа мэдүүлгэ баталан абаха гэһэн дурадхал нэрьемэ альга ташалган доро оруулагдаа.

Баатарлиг вьетнам арадай эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалда гараа үргэһэн американ эзэрхэг түримхэйшүүлые бидэнэр, СССР-эй журналистнуудай хоёрдохи съездын делегадууд, совет хэблэлэй, радиогой, телевидениин, хэблэлэй газарнуудай олон түмэн хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө уур сухалтайгаар шоо үзэнэбди гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Империалис зэрлиг аашын гаргагдажа байхала хүн түрэлтэнэй һэшхэл, дэлхэйн үнэн сэхэ журналистнуудай һэшхэл абяа аниргүй байжа шадахагүй. Вьетнамда интервентнүүдэй хэжэ байһан зэбсэгтэ дээрмэдэлгэдэ эсэргүүсэхэ гээшэ эб найрамдалай, үнэн зүб ябадалай аша туһые үнэтэйдэ тоолодог хүн бүхэнэй уялга болоно.

Вьетнам арадай эрэлхэг зоригые, тэсэбэри болон хэлбэришэгүй дура хүсэлые һайшаан баясажа байһанаа делегадууд элирхэйлэн мэдүүлнэ. Баатарлиг Вьетнамтай, өөрынгөө арадай үнэн сэхэ хүбүүд болгошо вьетнам журналистнуудтай аха дүүгэйнгээ талархалые саашадань бэхижүүлхэ байһанаа делегадууд тангариглан лаблана.

Американ зэрлиг харшануудай гэмтэ ябуулгануудые бүри элэбхитэйгээр элишэлжэ, уласхоорондын оршондо тэдэниие гансаардуулгада, эсэстээ диилдэлгэдэ туһалхыень журналистнуудай уласхоорондын организацида ородог журналистнуудай национальна организацинуудые, дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ журналистнуудые совет журналистнууд уряална.

« Манай вьетнам аха дүүнэр, бидэнэр таанадтай хамтабди! Вьетнамай үнэн зүб хэрэг илан мандахал!» гэһэн үгэнүүдые съездын делегадууд, айлшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эльгээхэ амаршалга ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абтаһан байна.

Өөһэдынгөө үмэнэ табигдажа байһан ехэ зорилгонуудые эрхимээр дүүргэхын, манай арадые коммунизмын танигдаагүй, бэрхэтэй аад, харин алдарта замаар хүтэлжэ ябаһан ленинскэ партиин этигэл найдабариие харюулхын тулада совет журналистнууд бүхы хүсэ шадалаа зорюулха гэжэ съезд партиин Центральна Комитедые найдуулаа.

Совет журналистнууд Коммунис партиин үнэн сэхэ туһалагшад болоно. Тэдэнэр партийна журналистикын ленинскэ гол ёһонуудые баримталдаг байгаа, баримталхашье, совет социалис Эхэ орондоо хододоо үнэн сэхээр алба хэхэ, тэрэнэй һүр жабхалангые дээшэлүүлгэдэ, мүн социальна дэбжэлтын түлөө, национальна сүлөөрэлгын болон бэеэ даанхай байдалай түлөө, арадуудай хоорондын эб найрамдалай болон хани барисаанай түлөө, социалис нацинуудай аха дүүгэй бүлые нягтаар жагсаахын түлөө бүхэдэлхэйн тэмсэлдэ оронойнгоо дүүргэлэг үүргые дээшэлүүлгэдэ туһалха байна.

Соведүүдэй ороной агууехэ туйлалтанууд тухай үнэмшэстэйгөөр, эли тодоор, зоригжол ехэгэйгээр хөөрэхын тулада бүхы зохёохы хүсэ шадалаа совет хэблэлэй, радиогой, телевидениин, хэблэлэй газарнуудай хүдэлмэрилэгшэд зорюулха гэжэ гайхамшагта үдэрэй —Агууехэ Октябриин табин жэлэй ойн урдуур КПСС-эй Центральна Комитедые найдуулна.

Империализмын хархис, арадта харша удхые, Вьетнамда гэмтэ муухай дай һүжэрөөһэн США-гай зонхилхы этэгээдүүдэй эзэрхэг түримхэй, уршагта политикые совет журналистнууд бүри ехэ абьяастайгаар, шууд сэхээр элишэлхэ, тэрэшэлэн буржуазна али бүхы гүхэлэй үзэл бодолдо, тэрэнэй үзэгдэлнүүдтэ эдэбхитэйгээр дэбтолго хэхэ гээд амаршалга соо тэмдэглэгдэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гай амаршалга соо үгтэһэн зүбшэл заабаринуудые съезд шууд сэхээр бэелүүлхэ байна. Бидэнэр саашадаа журналистска шадабаряа улам нарижуулхабди, уншагшадтай, шагнагшадтай, харагшадтай холбоо байгуулха онол арганууд нарижуулан һайжаруулха байнабди гээд амаршалга соо хэлэгдэнэ. Партиин хүтэлбэреэр коммунис общество байгуулжа байһан совет арадай агууехэ зохёон байгуулхы ажалда али болохоор туһалхын тулада бидэнэр саашадаа ажаллахабди.

Совет журналистнууд КПСС-эй үнэн сэхэ туһалагшадынь хододоо байха.

Манай ленинскэ партиин Центральна Комитедэй халуун амаршалга совет журналистнуудай сэдьхэлые гүнзэгы ехээр хүдэлгөө, зоригжуулаа. Манай орондо коммунизм байгуулалгын шэнэ амжалтануудай түлөө, манай партиин ленинскэ генеральна хараа шугамые бэелүүлгэдэ олониитые эмхидхэгшэ ба пропагандист байһан манай хэблэлэй үүргые саашадань дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэнь партиин алдарта туһалагшанар болгошо совет журналистнуудта энэ амаршалга дайшалхы захяа боложо үгэлсэнэ гээд түрүүлэгшэ М. В. Зимянин мэдүүлээ.

Съездэ хабаадагшадта, тэдэнээр дамжуулан, олон түмэн совет журналистнуудта, совет хэблэлэй олон миллион тоото эдэбхитэй кадрнуудта, хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй корреспондентнүүдтэ, совет хэблэлэй ажал ябуулгада хабаададаг, тэрэниие тараалга болон тайлбарилгада эдэбхитэйгээр туһалдаг бүхы хүнүүдтэ ехэ зохёохы амжалта туйлахыень М. В. Зимянин хүсэһэн байна.

СССР-эй журналистнуудай бүхэсоюзна хоёрдохи съезд хаагдаһан дээрэ соносхогдоо.

(ТАСС).

СССР-эй Журналистнуудай союзай пленум

СССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин нэгэдэхи пленум сентябриин 30-да болоо. Правлениин түрүүлэгшээр М. В. Зимянин, правлениин түрүүлэгшын орлогшонороор Б. С. Бурков, Д. П. Горюнов һунгагдаһан байна.

Правлениин секретарьнуудаар: И. А. Аманов, Ю. И. Баланенко, А. А. Вишневский, З. И. Есенбаев, И. Я. Иверт, И. П. Каросас, Ф. Е. Клецков, Д. Ф. Краминов, М. С. Куртынин, Н. Н. Месяцев, Д. В. Мчедлишвили, И. И. Назаров, Х. О. Овакимян, Я. Е. Пашко, В. М. Песков, М. А. Плешко, А. Т. Саaремяги, А. М. Субботин, А. Токомбаев, Л. И. Толкунов, А. Х. Халимов, В. И. Чернышев, К. Ш. Шарипов гэгшэд һунгагдаа. Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр Н. Х. Еселев һунгагдаһан байна.

(ТАСС).

АМАРШАЛГЫН ТЕЛЕГРАММА

Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһаар 17 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПК-гай Центральна Комитедэй, КНР-эй түрүүлэгшын, КНР-эй ВСНП-гэй саг үргэлжын комитедэй болон Гүрэнэй соведэй нэрэ дээрэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет телеграмма эльгээжэ, аха дүү хитад арадта, Хитадай Коммунис партида үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэһэн, һайниие хүсэһэн байна.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Долоон жэлэй үедэ гэгээрэлые болон профессионально-техническэ һуралсалые хүгжөөлгэдэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной сентябриин 30-най Указаар гэгээрэлэй, профессионально-техническэ һуралсалай бүлэг олон хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй орденууд болон медальнуудар шагнагдаа.

Ленинэй орденоор 608, Ажалай Улаан Тугай—1954, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор — 3558, «Ажалай габьяагай түлөө» медаляар —3076, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар 3085 хүн шагнагдаһан байна.

НАНГИН УЯЛГА

МҮНӨӨДЭР ОКТЯБРИИН 2-то манай гүрэнэй 2,4 миллион багшанар түрүүшынхеэ һайндэрлэхэнь. Энэ үдэр В. И. Ленин комсомолой III съезд дээрэ «Залуушуудай холбооной зорилгонууд тухай» гэжэ суута үгэеэ хэлэһэн юм. Багшанарай ажалда тон ехэ удха шанартай энээхэн хоёр үдэрэй зэргэ тудаһаниинь ехэ һайшаалтай. Дороһоо үдэжэ ябаа залуу үетэниие коммунис үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ Ильич хэды ехэ оролдолго гаргаа һэм. Энээн тухай залуушуулай съезд дээрэ тэрэ хэлээ бэлэй. Ленин багшын захяае манай Коммунис партиин XXIII съезд олон тоото совет багшанарай урда һануулаа. Партиин уряае багшанар халуунаар дэмжээд, түсэбтэ табан жэл тухай съездын шиидхэбэринүүдые эршэ зоригтойгоор бэелүүлжэ байна. «Манай парти, түрэл араднай залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һайхан сэдьхэлээ, эрдэм ухаагаа, бүхы хүсэ шадалаа үгэнэ гээшэ. Үгэхэшье байха»,—гэжэ Л. И. Брежнев хэлэһэн байна.

Манай һургуулинуудта РСФСР-эй 88, Буряадай АССР-эй 365 габьяата багшанар ажалладаг. 138 хүн Советскэ Союзай орден, медальнуудаар, 1003 хүн «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн значогоор шагнуулһан байна. Энэ жэлдэ үшөө 56 багшанарнай гүрэн түрын дээдын шанда хүртөө. Мүн багшанарай салин дээшэлээ, һайн байдал хангагдаа. Эдэ бүгэдэ хадаа гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэг тухай парти, правительствын ямар ехэ анхарал оролдолго гаргажа байһыень гэршэлнэ.

Энэ анхаралые манай багшанар зүб ойлгодог. Тэдэнэр мүнөөдэрэй зорилгонуудые, эрилтэнүүдые хараадаа абажа, үдэр бүриингөө ажал эмхидхэдэг. Түбхын түрүүн багша гээшэ өөрөө эрдэм ехэтэй, гүрэн соохи ба уласхоорондын байдалые һайн мэдэхэ, марксизм-ленинизмын һургаал шудалһан эрдэмтэй хүн байха ёһотой. Тиихэдээ манай багшанар илангаяа залуу үетэниие хара багаһаань шэнэ үзэл бодолдо, Эхэ оронойнгоо түлөө сухаришагүй тэмсэхээр бэлэн, түрэл арадтаа үнэн хүнүүд болгожо һургаха үүргэтэй байһанаа зүб ойлгодог. Манай залуушуул бултадаа дунда ба дээдэ һургуули дүүргэһэн эрдэмтэй хүнүүд байха ёһотой.

Республикымнай 1900 багшанар хүүгэдые хоёр жэлдэ нэгэ класста һуулгаагүй габьяатай һайндэрөө угтаба. Мүн республика доторнай найман жэлэй һуралсал бэелүүлхэ, мүнөө бүхы һурагшадаа дунда һургуулитай болгоод табиха гэһэн ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Энэ ажал, КПСС-эй XXIII съезд дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, бусад соёл сурталай ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулагдана. Жэшээлбэл, Зэдын, Хушуун-Үзүүрэй, Хонхолын, Сэлэнгын, Кабанскын дунда һургуулиин багшанар олониитын дунда соёл сурталай хүдэлмэри хэдэг, элдэб темэдэ лекци уншадаг байна. Республикымнай 2840 гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд энэ ажалда хабаададаг. Энэ тон һайшаалтай. Ушар юуб гэхэдэ, багшанар түрэлхид хоёр саг үргэлжэ харилсаатай байна бшуу. Тиихэдээ ажабайдалда боложо байгаа элдэб хубилалтануудые саг соогоо бэе бэеһээ хадуун абажа, залуу үетэнэй дунда юунэй боложо байһые, тэдээндэ ямар туһаламжын, ямар заабариин хэрэгтэйе мэдээд, бодото хэмжээ абана. Мүн энэ мэдэһэн ойлгоһон юумэн дээрэһээ үндэһэлжэ, ерээдүйнгөө ажалые түсэблэнэ ха юм.

Шиидхэхэ, хэхэ юумэмнай ехэ. 1970 ондо ниитэ дунда һуралсал гээшэ хүсэндөө бүрин ороод байха ёһотой. Энэл үеэр манай республика дотор һургуулинууд баран дунда шатын болгогдожо жэгдэрхэ. Тиихэдээ 1970 ондо 12 мянган үхибүүд дунда һургуули дүүргэхэ. Эдэ залуу үетэн гээшэ ганса ном үзэһэн, үзэг шудалһан байхагүй, харин мүнөө сагай эрилтын хараа соо гар үзүүрэй ямаршье ажал хэжэ шадаха болоһон байха ёһотой. Тиимэһээ дунда һургуулинуудта, В. И. Ленинэй зааһанай ёһоор, политехническэ һуралсал ябуулжа эхилхээр болообди. Ерээдүйн оньһо ехэтэй механизациин үедэ һаадгүй ажаллаха нарин мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар энэ гүн удхатай ажалые шадамар бэрхээр эмхидхэхэ шухала. Тиихэдэ багша бүхэнэй, һургуули бүхэнэй нэгэ шухала зорилго хадаа һуралсалайнгаа материально-техническэ бүхы арга боломжонуудые түхеэрхэ, бэлдэхэ ябадал болоно. Агууехэ Октябриин революциин 50 жэлэй ойе угтуулан, 1966 ондо арадай ажахын түсэб соо хараалагдаһан, һургуулинуудта хабаатай бүхы ажал дээдэ хэмжээндэ ябуулагдаха зэргэтэй. Коммунизм байгуулха нангин хэрэг гээшэ эрдэмтэй, мэргэжэл ехэтэй хүнүүдһээ дулдыдаха байна бшуу. Тиимэһээ һургуулиин хүүгэд ерээдүйнгөө мэргэжэлые багаһаа һунгажа, ниитын ажалда оролдосотой хүн боложо һурахань шухала. «Багшанар гээшэ хүүгэдые эрдэмдэ һайнаар, ажалда дуратайгаар, урдахи зорилгоёо зүб ойлгожо шадаха, ниитын ажалай түлөө хүсөө гамнангүй оролдохо хүнүүд болгожо һургаха уялгатай. Иимэ хүнүүд лэ ерээдүйн коммунизм байгуулха болоно бшуу»,—гэжэ нүхэр А. Н. Косыгин хэлэһэн байна. Эдэ бүгэдэ багшын ажал, тэрэнэй үдэр бүриин оролдолгоһоо дулдыдаха. Аханарайнгаа дайлан абаһан бүхы илалтануудые тэдэ саашадань бүри хүгжөөн, бүри арьбадхан үргэлжэлүүлхэ зэргэтэй. Тэдэмнай буржуазна сурталай үзэл бодолдо тархяа эрьехэгүйһөө гадна, тэрээнтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэжэ шадаха хүнүүд байха ёһотой. Тиихэдээ хажуудахи нүхэрэйнгөө, өөрынгөө хэһэн хэрэгэй түлөө харюусахаар бэлэн байха зэргэтэй.

Владимир Ильич Ленинэй 100 наһа гүйсэһэнэйнь, Октябриин революциин 50 жэлэй ойе угтуулан, манай хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, совет интеллигенци ажалай үндэр илалта туйлана. Манай олон тоото багшанар, тэрэ тоодо хүүгэдэй ясли, саадуудай, гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ба үхибүүдые хүмүүжүүлхэ ажалтан залуу үетэниие зүб, ленинскэ ёһо журамтай хүнүүд болгожо һургаха хүдэлмэрөө бүри дээдэ хэмжээндэ хэхэ аабза гэжэ найдагдана. Энэ хадаа тэдэнэй нангин уялга ха юм.

С. ДУГАРОВ, Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. П. ИЛЬИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын финансын зургаануудта олон жэл, һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 60 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй финансын министрэй орлогшо нүхэр Ильин Анатолий Прокопьевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. КРЫЛОВА.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1966 оной сентябриин 30.

ДООДО-ТОЁОТЫН ГҮҮРТЭДЭ

…нэй аймагай Ленинэй нэрэтэ колхоз һү һааха юһэ …нгаа түсэб болзорһоо урид …ээ. Энэ хэрэгтэ коммунист … Матуевай даадаг Доодо-Тоёо… гүүртынхид ехэхэн нэмэлтэ …лаа. Тэндэхид малаа һайнаар …һанай ашаар зунай үедэ са… эдеэ ехээр дэлгэрүүлээ юм. … гүүртынхид һү һааха юһэ һа…а түсэб сентябриин 25-да …дхөө.

…лишан София Холхоева жэ… …инһээ бүхы дээрээ 18000 … грамм һү һаажа, уялгаяа ам…атайгаар бэелүүлбэ. Тиихэдэ …шад Ринса Билдакова, Сы… Зандиева, Радна Холбое… …гшэд энэ эрхим һаалишанһаа …үйгөөр ажаллана.

…үс гүүртынхид малайнгаа …лгэдэ һайн бэлэдхэлтэй. … хорёо, тэжээл зөөхэ дүүжэн … болон бусадынь сүм бэлэн. …нэр хэдэн зуун центнер һолоо…агаа оруулаа. 14100 цент…бһэтэй, 360 тонно силос …хай.

…үнөө тэндэ малай тэжээл …ар дэбтээдэг, буйлуулдаг за… бии болгогдобо. Тиигэжэ …, мотоор тодхогдоһон байна. … малтагдаа. Шэнэ запарниг… …ломо дэбтээгдэжэ туршагда….

Д. ЯНДАНОВ.

ХУРЯАЛГА ДҮҮРЭБЭ

Колхозой 5-дахи комплексно бригада (бригадирынь А. Б. Эрдынеев, партбюрогой секретарь З. З. Замбалов) сентябриин 28-да хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай ургаса хуряажа дүүргэбэ. Эндэхи 1090 гектар таряанай га бүриһөө 19 центнер орооһон абтаба.

Ургаса хуряалгые түргэнөөр, һайн шанартайгаар үнгэргэлгэдэ комбайнернууд Балдан Батомункуев, Бадмажап Цыренгармаев, Дондок Дашабылов, Цыретор Батомункуев гэгшэд шалгаржа гараа. Эдэнэр хүдэлмэриин 17 үдэртэ тус бүридөө 4000—5500 центнер таряа тоог дээрэ оруулаа. Энэ амжалтаяа колхозой механизаторнууд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэ, Агууехэ Октябриин 49 жэлэй ойдо зорюулба.

Б. ДЫМБРЫЛОВ, «Знамя Ленина» колхозой парткомой секретариин орлогшо.

Мухар-Шэбэр.

ҺУРАГШАДАЙ ТУҺАЛАМЖА ЕХЭ

Шэнэ ургасын таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ Улаан-Үдэ городой 2-дохи профессионально-техническэ училищиин һурагшад мастер Борис Иванович Хамуевай хүтэлбэри доро ажаллажа, Сэлэнгын совхозой Шанаагай фермэдэ ехэхэн туһа хүргэбэ. 22 залуу хүбүүд, басагад 5 звено боложо хубаарилаад, бэе бэетэеэ мүрысэжэ байгаад, жэшээтэ һайнаар ажаллажа, совхозой хүдэлмэришэдэй магтаал хайрада хүртэбэ.

Түрүүшээр эдэнэр гүрэндэ тушаагдаха таряа сэбэрлээд, мүнөө үрэһэнэй орооһо тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри урагшань дэталсаа.

Д. ДАШИЕВ, КПСС-эй Сэлэнгын райкомой политэмхидхэгшэ.

„СЭНХИР ЭКРАН" ТЭЛИМБЭДЭ

«Комсомольский» совхозой түб—Тэлимбэ тосхондохи зоной ажаһуудал жэлһээ жэлдэ болбосон боложо байнхай.

Эндэхид зүүгаад модоной зайда оршодог Шэтэ хотоһоо телевидениин дамжуулгануудые харадаг болохонь. Юуб гэхэдэ, Тэлимбэдэ тодхогдожо байһан теле-дамжуулгын түхеэрэлгэ дүүргэгдээ.

Сентябриин 24-нэй үдэшэ совхозой парткомой кабинет соо туршалгын харалга эмхидхэгдэжэ, тус тосхондо түрүүшынхеэ «Сэнхир экран» гэрэлтэбэ. Тиихэдээ абяаниинь тон эли тодо, харин харасань бүүдэгэршэг байгаа. Энэ ушар антеннынь муугаар тодхогдоһонһоо болоо гэжэ мэргэжэлтэд тодорхойлбо.

Һаяар Тэлимбын дунда һургуули физкабинет соогоо телевизор тодхохо юм. Тиихэдэ тосхоной улад зон ноябриин һайндэр болотор гэрнүүдтээ телевизор тодхохо хүсэлэнтэй.

Яруна. **И. ЕРЕМЕЕВ.**

Партийна ажаһайдал

ЭХИЛҺЭНЭЭ ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭХЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь сентябрийн 30-най, октябрийн 1-нэй номернуудта).

ҺҮҮЛЭЙ ҮЕДЭ олохон колхоз, совхозуудаар ябагдаа. Ажалшадай болон коммунистнуудай суглаануудта байлсаһан, партийна худэлмэрилэгшэдтэй, партийнабэшэ нүхэдтэй нэгэтэ бэшэ үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэһэн байнабди. Тэдэнэр КПСС-эй XXIII съездын материалнуудаар ехээр һонирхоно, тэрээндэ гол анхаралаа табина. Юуншье тухай хөөрэлдэжэ эхилэгты, партиин хараалһан асари ехэ түсэбүүдые алгасажа гарахагүйт. Энэ түсэбүүдые бэелүүлхэ тушаа, нютагай эмхи зургаануудай, колхоз болон совхозуудай ажал хүдэлмэри тухай шүүмжэлхы ажаглалтануудаа, һанамжа зүбшэлөө колхознигууд, мэргэжэлтэдшье сэхэ хэлэдэг.

Эдэ бүгэдэ хадаа ниитын ажабайдалда, партийна организацинуудай ажал ябуулгада һүүлэй үедэ боложо байһан һайшаалтай хубилалтануудые харуулна гэбэл, нэмээһэн гү, али һайрхаһан ябадал болохо гэжэ һананагүйбди. Боложо эхилһэн хубилалтануудай гол удхань гэхэдэ: али нэгэн асуудал шиидхэхэдээ урданайнгаа хооһон, ехэ ехэ хөөрэлдөөгөө орхижо, гол һудаһыень барихые оролдолго, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ хүтэлхэ эрхээ дүүрэн эдлэхэ арга олгохо, даалгагдаһан хэрэгэйнь түлөө тэдэнэй үүргэ харюусалгые дээшэлүүлхэ, олониитын, нэн түрүүндэ коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулхын түлөө тэмсэл болоно.

Нэн түрүүндэ хүн зонтой хөөрэлдэхэ, тэдэнэй һанамжа дурадхалые мэдэхэ, тэдэнтэй зүбшэжэ, ажахын ямаршье асуудалые шиидхэхэ гэжэ оролдодог болоһониинь һайшаалтай.

«Октябрьский» совхоз таряа гүрэндэ худалдаха 2 түсэб дүүргэхэнь, «Коммунизм» колхоз мал ажалай продукци гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ болонхой гэжэ түрүүшынгээ тэмдэглэлнүүдтэ бэшээ һэмди. Ажалайнь бусадшье үрэ дүнгүүд тус ажахынуудта муу бэшэ. Колхозой гэшүүдэй, совхозой хүдэлмэришэдэй диилэнхи хубинь ажал хүдэлмэридөө коммунис ёһоор хандадаг боложо байна: журам бэхижэнэ, ажалай бүтээсэ дээшэлнэ. «Коммунизм» колхоздо һүүлэй хэдэн һарын туршада хулиган ааша гаргаха, хулгай хэхэ, ниитын гурим эбдэхэ ушар огто байхагүй.

Туйлагдаһан эдэ зарим амжалтануудые, хубилалтануудые эндэхи партийна организацинуудай творческоор ажаллаһанай түрүүшынь амжалта дээрэ тоолобол зүбтэй. Коллективүүдэйнгээ дайшалхы эмхидхэгшэд боложо эхилбэ бшуу. Экономикын асуудалнуудаар гүнзэгыгөөр һонирхохо, ажалай болон материальна арга боломжонуудые зүбөөр ашаглаха, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ өөһэдынгөө анхарал ходо-доо хандуулжа байдаг. Тиихэшье зэргэтэй. Тэдэнэр гүрэнэй түсэб, даабариин дүүргэлтын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябана, партиин политика болон директивэнүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлэгшэд болоно ха юм. Партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабариие саашадань дээшэлүүлхэ тон шухала байһан тушаа КПСС-эй XXIII съездын заабариие онсолон үшөө дахин тэмдэглэлтэй.

Дайшалхы шадабаряа дээшэлүүлхын тулада эдэ партийна организацинууд эмхидхэлэйнгээ болон хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэри коммунистнуудай, ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулха, алишье асуудал шиидхэхэдээ хамагай түрүүндэ энэмнай ямар үрэ дүн үгэхэб, хайшан гэжэ зүб мүрынь олохоб, ажахыдамнай юу асархаб гэхэ мэтэ асуудалнуудта горитойхон һаналаа табидаг болонхой. Энэньшье зүбтэй гэжэ һанагдана. Партийна хүдэлмэри гээшэ олон янзын, ондоогоор хэлэбэл, бүхы асуудалнуудта хабаатай ха юм. Мал ажал хүгжөөхэ, хүн зониие хүмүүжүүлхэ — алишье асуудал абажа үзэбэл, партийна талаһаан шэнжэтэй, онсо ондоогоор шиидхэгдэхэ ёһотой бшуу. Эгээл эндэ партийна организацинууд өөһэдынгөө шадабари, мэргэжэл харуулха зэргэтэй болоно.

Партийна организацинууд творческоор ажалладаг боложо байна гэжэ хэлэһэн байгаабди. Энэмнай юун гээшэб, партийна хүдэлмэри бүхыдөө творческо шэнжэ шанартай юм бэшэ гү гэһэн асуудал гаража болоно. Зүб, али нэгэн асуудалые шиидхэхэдээ тэрээндэ творческоор хандаха гээшэ партийна хүдэлмэриин шэнжэ шанарынь болодог.

Зүгөөр энээнэй урда тээ ямар баримтанууд үзэгдэдэг байгааб, маанадай ябажа ерэһэншье партийна организацинуудаар?

Хоёр жэлэй саада тээ болоһон суглаанай протокол абажа харагты. Тэжээл бэлдэлгын ябаса тухай, үгышье бол малай үбэлжэлгэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байха. Тогтооһониинь гэбэл, «колхозой правлениие уялгалха», «фермые эрхилэгшэнэртэ даалгаха», «бригадирнуудта дурадхаха» гэхэ мэтэ. Теэд эдэ хүнүүд бүлтадаа даажа байһан тушаалаараа уялгатай, даабаритай зон ха юм. Коммунистнуудые уялгалһан, тэдэнэрэй үүргыень дээшэлүүлхэ, үгышье бол гээгдэжэ ябаһан участогта эльгээхэ тухай, тэндэ партийна бүлэг байгуулха гэхэ мэтэ сэхэ партийна хүдэлмэридэ хабаатай мүрнүүдые олохонь бэрхэтэй. Үнгэргэһэн иимэ суглаанууд нэрэ зүүхын туладал ехэнхидээ зарлагдадаг, абаһан шиидхэбэринүүдэйнь удха ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй захиралтаһаа илгардаггүй байгаа бшуу. Хэр гүнзэгыгөөр энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ гээшэб, хүн зоной сэдьхэл зүрхэндэ хүрэбэ гээшэ гү, һүүлээрнь хубилалта болохонь гү гэжэ хэншье һанаата болодоггүй байһан.

Харин мүнөө ажахыншье, ажалшадые хүмүүжүүлгыншье асуудалнуудые хаража үзэхэдөө, тэрэниие зүбөөр шиидхэхэ арга замыень, онол дүршэлыень өөһэдынгөө эрхэ байдалтай тааралдуулан шэлэн олохые түрүүнһээ оролдон, хараалдаг боложо байна.

Нюугаад яалтайб, партийна организацинуудай хүдэлмэри сэгнэхэдээ ямар асуудалнуудые хэды дахин суглаа, заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэһэниие һаяхан болотор зарим газарнуудта хараада абадаг байһан. Энээнэй хойшолонгууд мэдээжэ, маанадай ябаһан организацинуудааршье урдань үзэгдэһэн байха. Һайн нэрэтэй болохын тула хэрэгтэ хэрэггүй асуудалнуудые коммунистнуудай үзэмжэдэ табиха, тэдэнэй анхаралые олон тээшэнь һамааруулха гэхэшэлэн. Энээн дээрэһээ боложо, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, ажалшадай бусад ниитын эмхинүүдэй үүргэ, харюусалгань доошолдог, тэдэнэй орондо партийна организацинууд өөһэдөө хүдэлхэ баатай болодог һэн. Социалис мүрысөө хайшан гэжэ хүтэлбэрилдэг тухайгаа совхозой рабочкомой парткомой заседани дээрэ тоосоһониинь харуулаа һэмди. Энэ асуудал тон зүб табигдаа бшуу. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ гээшэ профсоюзуудай нэн түрүүшын зорилго болодог ха юм. Энээнэй урда тээ имагтал парторгнуудай тоосоон шагнагдаад лэ дүүрэдэг байгаа.

Хүдэлмэриингөө онол арга, түхэл маяг нарижуулан һайжаруулха тушаа партийна организацинуудай оролдожо, анхаржа байһаниие харуулһан жэшээ баримтанууд олон.

Гэхэтэй хамта партийна хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха гээшэ тиимэ бэлэхэн бэшэ, харин орёо бэрхэхэн хэрэг байна. Эндэ захиралта баадхалгаар, юрэнхы уряалаар олон юумэ туйлахагүйш. Үүсхэлээ гаргажа, шэнэ онол аргануудые бэдэржэ хүдэлхынь тулада партийна организацинуудта зохихо эрхэ байдал олгохо хэрэгтэй. Түрүүшээр ойлгогдохо, тобойсо обёорогдохогүй аад, багаханшье

Советскэ Союз доторхи номой һангай эгээн ехэ шэнэ ордонуудай нэгэн Новосибирьскдэ бариг-даа. Эндэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Гүрэнэй научно-техническэ библиотекэ оронхой. Ордоной доодо дабхарнуудтань ном хадагалдаг газар бии. Эндэ 8 миллион шахуу номууд багтаха юм. Дээдэ дабхарнуудтань—уншалгын уужам залнууд: физико-математикын, химиин, геологиин-географиин, медико-биологиин, шухаг номуудай, гар бэшэлгэнүүдэй, пакентнүүдэй, микрофильмүүдэй гэхэ мэтэ. Тэдээн дотор нэгэн доро мянга гаран хүн орожо һуудаг. Библиотекэ соонь олон автомадууд тодо һоноор хүдэлнэ. Хэрэгтэй номуудаа тон багахан саг соо ном хадагалдаг газарһаа автомадуудаар асаруулха аргатай.

ЭРДЭМ БЭЛИГЭЙ ЭХИ ТАБИГШАД

Багшанар гээшэмнай газар дэлхэй дээрэ эгээн шухала һанагдадаг юумэндэ — үхибүүдтэ бүхы амиһаяа зорюулна. Тиимэл ушарһаа залуу үетэниие хүмүүжүүлэн болбосоруулагшадта манай орон тон ехэ анхаралтайгаар хандадаг. Тиимэл ушарһаа хоёрдохи жэлээ бүхы совет хүнүүдэй тэмдэглэхээ байгаа Багшанарай үдэр иимэ хүндэтэй. Арадай багша тухай анхарал оролдолго гаргадаг ябадал манай ажабайдалай жама ёһон болонхой.

РСФСР-эй ГЭГЭЭРЭЛЭЙ МИНИСТР М. А. ПРОКОЛЬЕВТО ҮГЭ ҮГТЭБЭ:

ИИМЭ ГАНСАХАН ТОО тухай шэбшэн бодоод үзыт. Россин Федераци дотор мүнөө 2,5 миллион багшанар хүдэлмэрилнэ. Энэмнай соёлой хубисхалай агуухэ туйлалта бэшэ аал! — гэбэ министр.

Иимэшье тоонууд уншагшадые һонирхуулха ёһотой. Республикын 10 мянга гаран багшанар «РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэгые 106 мянга шахуу багшанар зүүнэ. 80 мянга шахуу багшанар республикын ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ һунгагданхай. Эдэ тоо, баримтанууд ороной эдир гражданиинуудые хүмүүжүүлэгшэдэй шэн габьяата ажалай али тухай ехээр хүндэлэгдэдэгые эли тодоор гэршэлнэ!

Хүдөөгэй багшанарта онсо анхарал хандуулагдадаг. Тэдэнэй салин хүлһэн хото городуудай багшанарай хэм хэмжээндэ хүргэгдөө. Гэхэтэй хамта, һүүлэй үедэ һургуулиин багшанарай салин хүлһэнэй гурбан удаа: 1943, 1948 онуудта нэмээгдэһыень һануулая. Хүдөө нютагуудта хүдэлмэрилдэг багшанарта түлөөһэгүй байра, электрын гэрэл ба түлишэ үгтэдэг, мүн газарай участогууд болон бусад хэрэгсэлнүүдээр хүнгэлэлтэтэйгоор хангагдадаг.

Багша тухай анхарал оролдолго гансашье материальна хангагдасыень һайжаруулха тэдыгээр хизаарлагдадаггүй. Мүн ондоошье янзын оролдолго гаргагдадаг байха юм. Багша хүн эрдэм болон техникын һүүлэй үеын туйлалтануудые мэдэдэг байха, оронойнгоо ниитын, политическэ хэрэгүүдые һайн ойлгохо зэргэтэй. Мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдуудаар, творческо семинарнууд, конференцинүүдээр дамжуулан, эрдэм, мэргэжэлые һэльбэн дээшэлүүлхэ болоно. Эдэнэй үбэлэй, зунай амаралтануудайнь үедэ дээдэ һургуулинуудай профессорнүүд лекци уншадаг. Багшанарай теоретическэ эрдэм ба шадабариие дээшэлүүлхын тула онол методикын олохон номууд хэблэгдэн гаргагдана.

Өөһэдынгөө эрдэм мэргэжэл һэльбэн баяжуулхаһаа гадна, мүн бусадтай хубаалдаха гээшэ совет багшанарай арюун уялга болоно. Эдэнэр һуралсалай шэнэ арга, формонуудые олодог, шэнэ учебнигүүд, программануудые зохёолсодог. Липецкын, Ростов-на-Дону хотын, Казаниин, Ленинградай багшанар ажал хүдэлмэридөө иимэ онол аргануудые хэрэглэхэ үүсхэл гаргаһан юм. Мүнөө Тулын, Новосибирскын, бусад олон хото городуудай багшанар дүрсагдаһан дүй дүршэлые халан абажа байна.

РСФСР-ЭЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ, ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИНУУДАЙ, ЭРДЭМ УХААНАЙ ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ПРОФСОЮЗАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ СЕКРЕТАРЬ М. С. МЯКОТИНДО ҮГЭ ҮГТЭБЭ:

ҺҮҮЛЭЙ ЖЭЛНҮҮДТЭ багшанарай байха гэр бүри олоор баридаг болонхой. Олохон колхоз, совхозууд иимэ барилга хэхэ хэрэг даажа абаһан байна. Жэшээлбэл, гансахан Шэтын область дотор 1965—1966 онуудай туршада хүдөөгэй багшанарай байха 320 гэр баригдаа. Багшанарай зундаа амардагынь мэдээжэ. Тиимэһээ тэдэнэй дура хүсэлые хангаха гэжэ профсоюзууд оролдодог. Үнгэрэгшэ зун манай комитет багшанарай мэдэлдэ айншалгын 41 бааза (тэдэнь 7600 һууритай) үгөө һэн. Краснодарай хизаарай комитет өөрынгөө профсоюзай 5 мянган гэшүүдтэ зорюулан, Лермонтовэй байһан, ябаһан газарнуудаар, Хара далайн эрьеэр олон хоногой айншалга эмхидхээ.

Зарим багшанар амаралтынгаа үедэ айншалга хэдэг, бусад зариман—амаралтын байшангуудта, санаторинуудта ошодог зантай. Тиигэбэшье путёвко абахые хүсэһэн захилнуудай зарим хубинь хангагдадаггүй байһаар. Энэ ушарта эхин шатын эмхинүүд өөһэдөө үүсхэл гаргажа болохо байгаа. Энэ талаар Пермьскэ профсоюзай обкомой дүй дүршэл һонирхолтой. Эдэнэр «Усть-Качка», «Ключи» гэжэ курортнуудай дэргэдэ «саг зуурын курортнууд» гэдэгүүдые эмхидхэһэн байна. Багшанар курортнуудта ябажа эмшэлүүлдэг, ойро шадархи интернат һургуулинуудта байрладаг юм. Ивановска областиин Киркеевскэ эхин һургуулиин дэргэдэ бүлэнэртэй багшанарай амарха тиимэ гэр эмхидхэгдээд, хоёрдохи жэлээ хүдэлмэрилжэ байнхай.

Багшанарые амаруулхын тула майхан байрануудтай лагерьнууд эмхидхэгдэнэ. Эдэмнай ехэнхидээ гол мүрэнүүдэй эрьедэ гү, али амаралтын байшангуудта дүтэхэн тогтоогдодог. Екатериновка тосхондохи (Омско область) тиимэ майхантай лагерьта энэ жэл 750 багшанар амараа, Горьковско областиинхид Керженец, Ветлуга мүрэнүүдэй эрьедэ татагдаһан майханууд соо амаралтаяа үнгэргөө.

ХЭЖЭНГЫН СОВХОЗДО

ГАНГЫН ОРДЕНТО ҺААЛИШАН

Аймагтаа алдар суутай болоһон, Ленинэй орден хайрада хүртэһэн һаалишан Юмжит Намжиловна Дамбаева ажалай шэнэ амжалта туйлаба. Энэмнай үнээн бүриһөө 1500 килограмм һү һааха түсэбтэй аад, 1638 килограмм хүргөөд байна. Бүхыдөө түхэреэн жэл соо 252 центнер һү һааха ёһотой һаа, 321 центнер болгобо.

ХУДАНАЙ БЭРХЭ ҮБҺЭШЭД

Дунда-Худанай Үлзытэ нютагай һаалиин гүүртын бригадир, коммунист Т. Ринчинов энэ жэлдэ үбһэшэдэй звено даажа ябаа. Тэрэ 1970 центнер үбһэ сабшажа абаха даабаритай аад, 2300 центнер һүрнлөө.

Доодо-Худанай Дугар Доржиевай звено 2365 центнер үбһэ абажа, түсэбөө 100 процент дүүргэбэ.

ХҮХЭ ДОБЫН ТҮРҮҮШҮҮЛ

Коммунистнууд Гажидма Бадмаева Балжид Цыбикова хоёр энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 102—102 хурьга абажа, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлээ. Нооһо хайшалха даабаряа мүн лэ үлүүлэн дүүргэбэ. Хонин бүриһөө 3 килограммһаа дээшэ нооһон хайшалагдаа.

Эдэнэр сабшаһан үбһэ, һолоомоёо газаагаа шэрэжэ асараа, малайнгаа үбэлэй байрые заһажа, һэльбэжэ эхилбэ.

ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ АЙЛ БҮХЭНДЭ

Коммунист-пенсионер Надмид Бальжирова Бахлайтын болон Гангын гүүртэнүүдэй малшадай дунда партийна бүлэгэй даабаряар газетэ, журналнуудые захюулаа.

Тэндэхи 12 коммунистнууд тус тустаа 4—5 янзын газетэ, журналнуудта бэшүүлбэ.

Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүд П. Цырендылыкова, Ц. Рабданов, Ю. Дамбаева, А. Дашиев, Д. Доржиев, Ц. Санжижапов гэгшэд «Правда», «Партийная жизнь», «Агитаторай блокнот», республикын, аймагай газетэнүүдые захибад.

Ж. БАДМАЕВ,
Р. ЦЫМПИЛОВ.

Хориин аймаг.

КРЕМЛЬ СОО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

СССР-эй журналистнуудай бүхэсоюзна хоёрдохи съездын хүдэлмэриин дүүрэһэнтэй дашарамдуулан Журналистнуудай союзай правлени сентябрийн 30-да Кремлиин Ехэ ордон соо уулзалга хээ.

Делегадууд, совет болон харийн айлшад, гүрэнэй болон ниитын ажал ябуулагшад, зохёохы союзуудай түлөөлэгшэд Георгиевска зал соо суглараа.

Нүхэд П. Н. Демичев, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев журналистнуудта айлшаар ерээ.

СССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин түрүүлэгшэ М. В. Зимянин, правлениин түрүүлэгшын орлогшо Д. П. Горюнов, Украинын ССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин түрүүлэгшэ Я. Е. Пашко, тэрэшэлэн Нестор Игнат (Румыни), Жан-Батист Дин (Гвиней), Адхир Баннерджи (Инди), Мамаду Гологo (Мали), Эрнесто Вера (Куба) уулзалгын үедэ амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Мүнөөдэр—Багшын үдэр

НЭРЭЕЭ НЭРЛҮҮЛЭГШЭ

«Эдихэдэ шүдэн яараха, дуулахада шэхэн яараха» гэжэ урданай зон хэлсэдэг байһан. Нээрээшье һайн юумэ дуулахаа шэхэн яарадаг гээшэл ха.

Сэлгеэхэн Сэлэнгын
дуулимханда
Сэсэгүүд нэнгэнэ шүүдэрһээ
Шэнэлһэн нүхэрэйнгөө
илдамханда

Сээжэхэн зосоомни баяртайл байна»—гэжэ дуулаһан лэ байгаа ёһотойт. Энэ сэлгеэхэн нютагай адагтань Доодо-Ивалга гэжэ бии юм. Улаан-Үдэ хотоһоо баруулжаа ябахадатнай 18 модондо иимэ шэнэ тосхон байха. Эндэ найман жэлэй һургуули нээгдэнхэй. Эндэ Цыпылма Бальжинимаевна Бальжинимаева багшалдаг юм. Тэрэ Буряадай багшанарай институт дүүргэһэн эрдэм һургаалтай, Зугаалайн, Сэлэнгын, Оронгын, Ивалгын һургуулинуудта ажаллаһан намтартай.

Цыпылма Бальжинимаевна үхибүүдтэ үнэн сэдьхэлһээ дуратай, тэдээндэ эхэ мэтээр хандадаг, эрдэм бэлиг үгэхын хойноһоо үнэн зүрхэнһөө оролдодог, тэрээндэ һурагшад дуратай, хэлэһэн үгэнь хүндэтэй.

Классһаа гадуур хүдэлмэридэ багша тусхай анхарал табидаг. Һурагшад арадай аман зохёол суглуулна, уран һайханай һонирхолтой номуудые уншана, хамтадаа кино харана, айншалгада ябана. Һурагшад уран зохёол мүнин лэ уншадаг бэшэ,харин кино харадаг. тэрэ зохёолоороо сочинени бэшэдэг юм. Жэшээлхэдэ: «Үншэн сагаан ботогон» гэжэ буряад арадай уянгата үльгэрые үхибүүдтэ уран гоёор уншуулаад, «Тэмээн» гэжэ кино харуулаа. Һүүлдэнь «Үншэн сагаан ботогон» тухай үхибүүд тон һонирхолтойгоор сочинени бэшэһэн байна. Теэд тиигэнгүй яаха һэм. Тэмээн гээшые наһа үеэрээ хараагүй, тэрээн тухай дуулаашьегүй байһан аад, кино хараад, үльгэр уншаад байхадаа бэшэнгүй яаха һэм. Ехэ һонирхолтой байгаа ха.

Цыпылма Бальжинимаевна һурагшадые түрэлхи хэлэндэнь, уран һайханай зохёолдонь улам дуратай болгохын тула литературна кружок эмхидхэһэн. Тус кружогтонь олон һурагшад хабаадалсана. Тэдэнэр арадай аман зохёол суглуулна. Жэшээлхэдэ: үльгэр, онтохон, оньһон үгэнүүд, таабаринууд, дуунууд гэхэ мэтые.

«Һамшаашан һараар гээгдэхэ,
Хоноошон хоногоор гээгдэхэ
(оньһон үгэ)
Мүр мүрөө мүшхэлсөө,
Мүнгэн бугааг хаялсаа (таабари)

Эдэ мэтын оньһон үгэ таабаринууд хэшээлдээ ямар нэгэн грамматическа дүримдэ үгтэнэ. Һурагшад ехэ һонирхолтойгоор бэшэдэг, дүримөө ойлгоходонь туһатай байха юм. Мүн тэдэнэр оньһон үгэ, таабаринуудые олоор мэдэдэг болодог байна.

Литературна кружогойхид өөһэдөө дуу, шүлэг зохёодог болонхой.

Һурагшадые эрдэм болбосоролдо һургахадаа, тэдэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэдээ үхибүүдтэ ойлгосотой, тэдэнэй гэр бүлын, һургуулиин, нютагай гэхэ мэтэ һонирхолто юумэнүүдые хэрэглэжэ, багша номоо заадаг юм. Жэшээлхэдэ: Доодо-Ивалгын эрхим хонишон 100 эхэ хониһоо 100 гаран хурьга абаһан Ц. Д. Гиминдармаевай ажал хүдэлмэри, мүн эндэхи Ц. Д. Вамбуевагай (Выставкын мүнгэн медаль ба мүнгэн шанда хүртэһэн) ажал хүдэлмэриие һайшаан, һурагшадта жэшээ болгон мэдүүлэлнүүдые үгэдэг байна. Эдэ эрхимүүдэй зураг харуулдаг, ажал хүдэлмэри тухай үхибүүдтэ ойлгуулдаг юм.

Тус һургуулиин һурагшад Ц. Бальжинимаевнатай Байгалай эрье айншалгада ошоһон байгаа. Тэдэнэр Байгал тухай альбом зохёогоо. Тэрэнь «Алдарта Байгал, арюухан далай» гэжэ нэрэтэй юм. Энэ материалаа хэшээлдээ багша хэрэглэнэ. Байгал далай тухай уран зохёолшодой бэшэһэн шүлэг дуун энэ альбом соонь оруулагданхай.

Ц. Б. Бальжинимаева ингэжэ бахархан хөөрэнэ: «Би хаанашье ябаа һаа, һонирхолтой юумые бэшэжэ абадаг ба суглуулдагби. Тэрэнээ хэшээлдээ хэрэглэдэгби...»

Үхибүүдтэ ном һонирхолтойгоор заахын тула багша элдэб янзын материал суглуулжа, тэрэнээ хэшээлдээ хэрэглэнэ. Тиихэдэнь һурагшад ехэ һонирхон һурадаг байха юм.

Багша хүн гансал номоо харадаг бэшэ, харин элдэб һонирхолто юумэнүүдые хэшээлдээ хэрэглэнэ. Тиихэдэнь хэшээлынь тон һонирхолтойгоор үнгэрдэг. Эдэ бүгэдын ашаар һурагшад бултадаа «4», «5» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ һурахые оролдодог.

Энэ багша хори гаран жэл соо түрэлхи хэлэ, литература заана. Тиимэһээ нилээдгүй дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэнээ багшанартаа хэлэжэ үгэдэг. Энэ зунай багшанарай конференци дээрэ «Классһаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай» дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө юм.

Мүнөө ноябрь һарада болохоо байгаа «Багшанарай уншалга» дээрэ элидхэл хэхэеэ бэлдэжэ байнхай. Һурагшадта бэшэгэй дүрим ойлгуулха асуудалаар дидактическа материал бэлдэлсэнэ.

Багшалхынгаа хажуугаар Цыпылма Бальжинимаевна ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

КПСС-эй XXIII съездын материалые арад зоной дунда түрэлхи хэлэн дээрээ ехэ ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэдэг. Мүн һүүлэй үеын һонинуудые зохидхоноор ойлгуулдаг байна.

Б. БАТОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: модо ашадаг машинист, коммунис ажалай ударник Лиферий Ильич Солдатов (Хандагатайн леспромхоз).

Э. ЛАПИНАЙ ф...

ҮХИБҮҮД. ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

ҺЭН САГ. Үглөөнэй тунгалаг һэрюубтэр агаарта тэжэгэр гуугатай гуулин шара томо гэгэын хонхо «Үхибүүд, өөшүү түрүүгээр сугларагты, жагсагты...» гэнгэдэл, ута хара хэлэээ түхэреэн шандаа багтаажа ядаһандал хангинашана. Бүхэли зундаа хонхын абяа дуулаагүй хүүгэд тэрэ дороо шалмайн тэг дунда класс классаараа хубаарилдан зогсонод. Тэдэнэй нюрта Ехэ-Нугын үргэн тала дайдаар ургадаг элдэб янзын сэсэгүүд анхалаана.

Ехэ-Нугын дунда һургуулиин директор нүхэр И. Б. Суслова һуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдаһан линейкэдэ жагсаад байһан һурагшадта, түрэлхидтэ хандажа, бүгэдэнь һайндэрөөр амаршалба... һүүлээрнь хүнүүд үгэ хэлэбэ.

...Линейкэшье дүүрэжэ, удангүй һургуулиин харша соо хонхон болоодхино. Сэл хүхэ будагтай түүдэнэй саанаһаа: «Цырэмаа Гуруевна, би хэлэһүү, би хэлэһүү»—гэжэ байжа үхибүүдэй шуугаралдахань дуулдана.

— «Би», «би» гэжэ дарья шууяа табилдангүй, абяа шэмээгүйгөөр гараа үргөөд һууха ёһо журамаа зундаа мартажархёо алтайт?—гэжэ багшынгаа асуухада, һурагшадынь үнэхөөрөөшье зунай һайхан сагта зоргондоо байжа һурашаһанаа мэдэрһэндэл, нюдэ абшаха зуура абяагүй болоһ, бишыхан гархануудаа ёдог ёдог гүүлэн һуунад.

Амаралтынгаа үедэ хараһан үзэһэн, хэһэн бариһан тухайгаа шоералдэнгүй түрүүшынгээ хэшээл эхилжэ болохо аал!

— Би абатаяа үбһэндэ ябалсааб, ажаллахада угаа һонин байгаа: бүхал шэрээбди, отог соо унтадаг һэмди, уһанда шунгадаг, тамардаг, сүлөө сагтаа загаһа хаалулидаг һэмди,—гэжэ Володя түрүүн тоб байса хөөрөөдхинэ.

Тэрэнэй удаа һүүлшын партада һуудаг Зоя:

— Би эжытэеэ Улаан-Үдэ ошожо үзөөб,—гэхэлээрнь, үхибүүд бүгэдөөрөө Зоя тээшэ харана. Урдань кинодо гү, али зураг дээрэ харадаг паровоз, вагонуудые, трамвайшье үзөөб.

Урогой эхилхэһээ хойшо нэгэшье дахин гараа үргэнгүй һууһан Нина басагые адаглаһан багшань:

— Мүнөө Нина маанадта зунаа юу хэһэн тухайгаа хөөрэг,—гэхэдэнь, хаб харахан толгойтой басаган амандаа уһа балгаһандал, абяа аниргүй бодоод байна.

— Цырэмаа Гуруевна, Нина зундаа хаанашье ошоогүй, дүүнэрээ харалсаа,—гэжэ хажуудань һуугша нүхэрынь харюусана.

— Ниные туһатай юумэ хээгүй гэжэ тоолоно гүт? Тиимэ бэшэ. Эжынь Нинаяа гэртээ һуулгаад, совхозойнгоо ажалда ябалсаа ха юм, тиимэһээ тон туһатай юумэ хээ гэжэ тоолохо ёһотойбди,—гэжэ багшань харюусана.

Арадай багша Цырэмаа Гуруевна алтан намарай эхин һарын нэгэнэй үдэрые ганса мүнөөдэр иигэжэ эхилээ бэшэ, харин 23-дахи жэлээ угтаа ха юм.

Үнгэрэгшэ 1955—66 онуудай һуралсалай жэлдэ һурагшадынь 2-хи классаа һайнаар дүүргэжэ, бултадаа гурбадахида ороһон. Хүн болоһоор түрүүшынхеэ һургуулида ерэһэн үхибүүдые эбтэй аетэй бүлэ болгон хүмүүжүүлхэ, 36 үзэгтэй 4 һарын туршада танилсуулха, ульгам хурданаар уншадаг болгохо гээшэмнай гайтайл ха. Теэд Цырэмаа Гуруевна гансашье үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ бэшэ, харин арбаад гаран жэлэй үедэ нэгэшье һурагшые хоёрдохи жэлдэнь нэгэ класста үлөөнгүйгөөр ажаллажа байна.

Багша бүхэн өөрын «нюусатай» байдаг гэхэдэ буруу болохогүй. Нүхэр Батомункуевагай «нюусануудтай» Хяагтын багшанарай училищида ажаллажа байхадаа аяар арбаад гаран жэлэй саада тээ түрүүшынхеэ танилсагдаа бэлэй. Училищиин практикантнуудта үгэһэн урогуудынь мүнөөшье болотор тархиһаамни гарадаггүй.

Цырэмаа Гуруевнагай «багшын нюуса» гухай тобшо тэдыгээр бэшэхэ болоо һаа иимэ.

«Нэгэдэхинь — хэшээлэйнгээ үрэ дүнгые үдэр бүри һайжаруулхаяа оролдодог. Тиихэдээ түрүү багшанарай дүй дүршэлтэй танилсажа, өөрынгөө ажалда шадамар бэрхээр хэрэглэдэг. Түбхын түрүүндэ урогтоо бэлдэхэдээ, хэшээлэй 45 минутые хайшан гэжэ зүбөөр, нэгэшье секунда хооһоор гээнгүй, үзэһэн материалаа һурагшадтаа бата бэхеэр, гүнзэгыгөөр ойлгуулха зорилго урдаа табидаг. Хэшээлдэ хэрэгтэй болохо: таблица, зурагууд, карточкануудые бэлэн болгохынгоо хажуугаар, доска дээрээ урогто хэрэгтэй болохо мэдүүлэлнүүдээ забһарай үедэ бэшэжэ бэлдэдэг. Класстаа оромсоороо, олон табан юумэ асуунгүй, комменгированнэ бэшэгээр гү, али творческо хүдэлмэри үгэлгөөр хэшээлээ эхилдэг. Энэнь угаа зүб! Юундэб гэхэдэ, забһарай үедэ наадажа хүлэршэһэн үхибүүд багшынгаа хүтэлбэри доро һонирхолтой ямар нэгэн хүдэлмэри өөһэдөө дүүргэжэ эхилхэдээ, тэрэ дороо абяа аниргүй боложо, һэримжэтэй һуудаг. Мүн дунда зэргээр гү, али һулашагаар һурадаг үхибүүдтэ тэдэнэй хаба соо хүдэлмэри үгтэдэг. Тиимэ һурагшад үгтэһэн даабаряа өөрынгөө хүсөөр дүүргэжэ шадахадаа, бүри зоригтой болодог. Һурагшадта зураг харуулаад, үзэһэн грамматикын темээр мэдүүлэлнүүдые гү, али богонихон рассказуудые зохёолгодог. Һурагшадай ажабайдалһаа, тэрээндэ тон дүтын темээр гү, али экскурсида ошожо, хараһан үзэһэн тухайнь сочинени бэшүүлдэг.

— Һурагшадай өөһэдөө бүтээхэ гү, али творческо хүдэлмэридэ гол анхаралаа табидаг болонхойб. Тиимэһээ һурагшад үзэһэн темээ бата бэхеэр ойлгожо абадаг, бэшэхэдээшье үсөөн алдуу гаргадаг болонхой,—гэжэ багша тобшохоноор хөөрэнэ.

Хоёрдохи «нюусань» — эхин классай үхибүүдые уран гоёор, түргэнөөр уншуулжа һургахаяа оролдоно. Энэ тон шухала. Тиимэһээ Цырэмаа Гуруевна эхин һургуулида, илангаяа 1—3 классуудта ном соохи ехэнхи рассказуудые түрүүн өөрөө уншажа үгэдэг. Тиихэдэ уншалгын хэшээл бүхэндөө хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ажабайдалтай нягта холбоотойгоор үнгэргэдэг. Жэшээнь, «Совет Арми» гэһэн темээр уншахадаа, Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан нютагайнгаа хүнүүд тухай хөөрэжэ үгэхэһөө гадна, тусхай альбом бэлдэһэн юм. Совет хүнүүдэй ажал хүдэлмэри тухай уншахадаа, совхозойнгоо түрүү хүнүүдэй гайхамшагта хэрэгүүдтэй танилсуулдаг.

Ургажа ябаһан залуу үетэнние хүмүүжүүлгын талаар баян дүй дүршэлтэй болоһон Цырэмаа Гуруевнагай ажалай жэжэ божо «нюсануудые» эндэ бултыень тоолоодшье ядалайб. Энэ багша ганса өөрынгөө ажалые хамар дороо хараад ябангүй, зоной дунда ябуулагдадаг соёл сурталай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Хяагта нютагай ажалша зон ёһотой арадай багша гэжэ тэрэнние нэрлэдэг.

Д. ОШОРОВ.

Багшын дээдэ һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад жэл бүхэндэ һургуулинуудта ерэжэл байдаг. Тэдэнэр түрүүшынгээ хэшээлнүүдые үгэжэ, дүй дүршэлэй үргэн харгыда гарана.

Залуу багша Алла Очирова Улаан-Үдын багшанарай дээдэ һургуулиин биологическа факультет дүүргэһээр хоёр жэл боложо байна. Мүнөө Улаан-Үдын 49-дэхи һургуулида хүдэлхэ зуураа, Алла Очирова оролдосотой байһанаа харуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Очирова.
Э. ЛАПИНАЙ фото.

ЕХЭ-КУНАЛЕЙН ҺОНИН

...ХЭБТЭШЭ ОЛДОБО

Эндэхи Маяки гэжэ газарта хэдэн арбаад жэлэй туршада газар доро хэбтэжэ байһан хониной ехэ шэбхэ олдоо. Тэрэ мүнөө тон һайн бордожүүлгэ болоно.

...Анхандаа Ехэ-Куналейһээ Тарбагатай ошоһон харгын хажуу тээ үбһэ ногоо бүшмэгөөр ургуулһан гүбээ дошо харагдадаг һэн. Агроводуудай тэрэниие шэнжэлжэ үзэхэдэнь, хэдэн мянган тонный шэбхэ хэмжээтэй шэбхэ байшоо. Уйдхашьегүй бульдозерист Ерон Евсеевич Ковалев тэрэниие малтажа, трактористнууд Сазон Чистяков, Пантелей Кушнарев гэгшэд колхозойнгоо нуга сабшаланда зөөжэ ахилбэ.

Хаанаһаа, хэзээ тэрэ шэбхэ дарагдаһан байгааб гэхэдэ, үшөө хамтын ажалай эмхидхэгдэжэ байһан үедэ нютагай колхозуудай нэгэнэй (тиихэдэ эндэ аяар табан колхоз тоологдодог байгаа) Маяки гэжэ газарта хониной ехэ фермэ байрладаг байгаа. Тиимэһээ тэрэл фермын олон жэлэй хур шэбхэ газарай хурьһэн доро үргэлжэдөө ороһон байгаа ха.

ТАРЯАШАДАЙ ЭРШЭТЭ АЖАЛ

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Тиигэжэ сентябриин 2-дохи декадын дүнгүүдээр КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

Эндэ таряа хуряалгын түрүүшүүл олон. Жэшээлхэдэ, 2-дохи отделениин комбайнер З. К. Назаров 20 гектарай га бүриһөө 15,7 центнер ороохо сохёо. К. Минаевай хүтэлбэридэг тракторно-таряан ажалай бригада 1.218 гектар талмайн ургаса хуряажа, 550 гектар паар хахалаад байна.

Тус колхоздо орооһото культурануудай 72 процентнь хуряагдаад, намарай паар хахалха түсэб дүүргэгдээ.

Н. ХАЗУЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

ҮЙЛЭДБЭРИИН АРИГ СЭБЭР

Заводой үргэн ехэ хашаа соогуур ябанабди. Эндэ ямаршье бог шорой, шабар шабха үгы. Таримал модон, сэсэгүүд нэгэ жэгдээр, газар һууриень оложо һуулгагданхай. Аяар 18 мянган томо, жэжэ модон, 10 мянга гаран элдэб сэсэг таригдаһан шуу. Тус хашаа дотор ороод хайшаашье хара: сэбэр, жэгдэ, гоё һайхан.

Энэмнай Тимлюгэй цементно-шиферно заводой хашаа. Предприяти доторнь ороходо, баһал арюухан, хамаг юумэнь эмхи журамтай. Цехүүд соонь һаруул, таримал сэсэгүүд олон. Цех бүридэ тааруугаар хэгдэһэн электрын гэрэл табигданхай, түхеэрэлгэнүүдынь һаруул, үнгын шэрээр будагдаһан.

Заводой хүдэлмэришэн бүхэн өөрынгөө ажалай газар дээрэ арюун сэбэрые сахиха, хэзээдэ сэбэр байха уялгатай. Ариг сэбэрэй журамые наринаар сахиха хэрэгтэ заводой бүхы коллектив анхаралаа тон ехээр хандуулна.

Мүн Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводто үйлэдбэриин соёл культурые дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Тус заводой коллектив үйлэдбэриин соёл культурые хүгжөөхэ талаар мүрысөөе республика дотороо анха үүсхэн эмхидхэһэн юм.

Үйлэдбэриин асуудал ариг сэбэрые сахиха хэрэг хоёр хоорондоо тон нягта холбоотой байдаг. Бодото дээрээ иимэ сэбэр, һаруул байһанһаа ажалай бүтээсэ ехэ, хэһэн продукциин шанар һайн байдаг. Тиимэһээл хүдэлмэришэдэй ажалай байрые, заводой, фабрикын газаа, хашаа доторнь сэбэр, эмхи журамтай байлгаха гээшэ үйлэдбэридэ, хүдэлмэришэдэй элүүр энхэдэ айхабтар ехэ нүлөөтэй байна.

Үйлэдбэриин ариг сэбэрэй, соёл культурын хэды ехэ удха шанартай байбашье, тэрээндэ огто һанаагаа табидаггүй ушар олон. Жэшээлхэдэ, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводой газаахи, зосоохишье байдалынь һалан муухай, бог шоройдо, шабар шабхада дарагданхай. Цех сооохи вентиляцинуудынь хүдэлдэггүй. Үүдэ, сонхонуудынь хүсэд хаагдадаггүй дээрэһээ һалхи, шорой тооһон ородог, үбэлэй сагта хүйтэн байдаг...

Улаан-Үдын һэеы-гуталай фабрикын ариг сэбэрэй байдалые харахада, баһал һэжэг түрүүлмээр. Газаа хашаа соонь барилгын материалнууд, үйлэдбэриин хаядаһан бог ямаршье эмхигүйгөөр таража хэбтэнэ. Цехүүдтэнь ороходо харанхы бүрүүл, нойтон, шиигэй үнэр гутана. Ажалайнгаа һүүлээр хүдэлмэришэдэй бэеэ угааха душ үгы.

Үйлэдбэриин эстетикэ—гоёын тулада гоёолто бэшэл, бүхэли эрдэм наука юм. Энэмнай ажалай бүтээсэ, экономикотой холбоотой. Хүдэлмэришэдэй элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэй таһаршагүй холбоотой байна бшуу.

В. БАЛДАНОВА,
Буряадай АССР-эй главна санитарна врач.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН * ТЕЛЕГРАФ * РАДИО

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛ ЗАБАСТОВКООР ЭХИЛХЭНЬ...

РИМ. (АНН-эй корр.). Италиин университедүүдтэхи мүнөөнэйнь һуралсалай жэл (октябриин 1-дэ захалха юм) профессорнүүдэй лекцеэр бэшэ, харин бүгэдэ ниитын забастовкоор эхилхээ байна. Энээндэ студентнэртэй хамта янза бүриин багшанар хабаадаха. Университедүүдые дээдэ һуралсалай бодото центрнүүд болгохо ябадалда һаад хэдэг асуудал дары шиидхэхэ эрилтэ табина. Һуралсалай хэрэгтэ гүрэнэй зүгһөө тон өөдэгүй бага мүнгэнэй табигдадагһаа, штатна профессорнүүдэй дутамаг дээрэһээ залуушуулай һуралсалые хүсэд һайн бэлэдхэлгүй ассистентнүүд, багшанар гол түлэб даадаг байна.

«Италиин университедүүдтэхи байдалай тон хүшэр болоһон тухай, университедүүдэй шухала эрилтэ хэрэгламжые ойлгохо хабашадалгүй засагай тусхайта зургаануудай зүгһөө хамаагүйгөөр хандадаг» тухайдань университедэй комитедэй тунхаглаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Университедүүдэй олониитын эрилтэнүүдые правительствын хэрэгсээгээгүй һаань, студентнэрэй, багшанарай нэгэн һаналтай забастовконуудай болоһонһоо шалтагаалан, намарай түрүүшын экзаменуудай сесси баһал таһалдаха байха гэжэ студентнэр, багшанар онсолон тэмдэглэнэ.

Аюулгүйн Соведтэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 30. (ТАСС-ай тусхай корр.) Үсэгэлдэр Аюулгүйн Соведэй хаамал заседаниин эндэ болоһоной һүүлээр иигэжэ соносхогдоо: Аюулгүйн Соведэй гэшүүд Генеральна Ассамблейдэ Аюулгүйн Соведэй хэхэ элидхэлэй проектые энэ заседани дээрээ хаража үзөөд, ехэнхи хубинень һайшаагаа.

Соведэй гэшүүд ООН-ой генеральна секретариин тушаал дааһан У Танай ажал ябуулгые һайшааха, тиигээд тэрээндэ этигэл найдабаряа элирхэйлхэ гэһэн мэдүүлгэ мүн лэ баталха гэбэ. «ООН-ой генеральна секретариин тушаалда үшөө нэгэ болзор соо үлэхые У Танай хэрбээ хүсөө һаань, Аюулгүйн Соведэй гэшүүдэй хүсэл эрмэлзэлдэ бүрин тааараха һэн» гэжэ тэрэ мэдүүлгэ доторнь хэлэгдэнэ.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин уряа

ПРАГА, сентябриин 30. (ТАСС). Вьетнамдахи американска эзэрхэг түримхэй ябуулгые, Америкын Холбоото Штадуудтай Японой правительствын хэдэг харилсаа холбоое буруушаалгын тэмдэг болгон, октябриин 21-дэ забастовко эмхидхэхэ гэжэ СОХИО-гой — Японой профсоюзуудай центрэй шиидхэбэри дэмжэхые Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци уряална.

Эндэ тунхаглагдаһан Федерациин коммюнике дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: ВФП-дэ хамаатай бүхы эмхинүүд СОХИО-гой энэ үүсхэлые өөһэдтэнь таарамжатай али бүхы аргаар дэмжэхэ ёһотой, энэ забастовкын үеэр СОХИО-до, Японой ажалшадта аха дүүгэй ёһоор талархажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлхэ зэргэтэй.

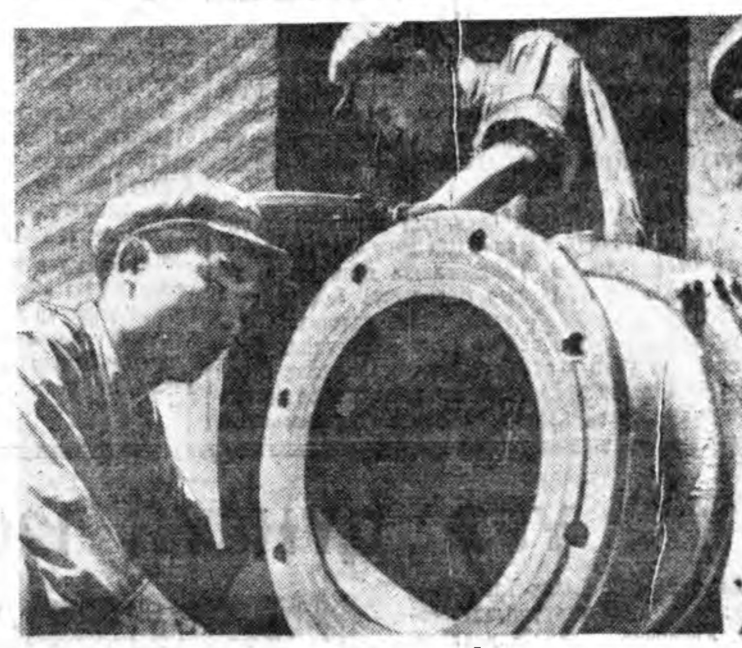
Абиртаһанай шэнжэ тэмдэг

ВАШИНГТОН, сентябриин 30. (ТАСС). Даб дээрэхи түсэбэй ёһоор Манилын конференци октябриин 20-до эхилхээр хараалагдана гэжэ президент Джонсон үсэгэлдэр мэдээсэбэ. Энэ конференцидэ президент Джонсонһоо гадна, Филиппинын, Австралиин, Шэнэ Зеландиин, Таиландын, Урда Корейн хүтэлбэрилэгшэд ба Сайгоной хархис «премьер» Ки гэгшэ хабаадаха юм ха.

Джонсоной мэдүүлгэһээ, американска бусад дээгүүр тушаалтай ноёдой хэлэһэнһээ Манилын зүблөөнэй зорилгонь удаа дараалан эли боложо байна. Вице-президент Губерт Хэмфри Орегон штадта үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлээ: Филиппинын ниислэлдэ сугларха долоон гүрэнэй толгойлогшод саг үргэлжын «хүдэлмэришэ комитет» тогтоохо юм. Вьетнамдахи политикые бэлэдхэлэй бүхы шатадань «түсэблэлгэдэ эдэ оронуудые элсүүлхэ» тон шухала болонхой гэжэ вице-президент хэлэбэ.

«Вьетнамдахи дайнай хамтын шэнжэтэй байһые харуулхын тула «Манилын конференци зарлагдахаяа байна» гэжэ «Вашингтон Инвнинг Стар» газетын шэнжэлэгшэ Кросви Нойес бэшэнэ. «Энэ дайе США Урда Вьетнам хоёр лэ хэжэ байгаа бэшэ юм гэжэ харуулха гол зорилго конференциин урда табигдана» гэжэ тэрэ шэнжэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Тэрээнһээ гадна, Вьетнамдахи дайнһаа уламжалан ехээр унаһан США-гай нэрэ хүндыень энэ конференцеэр дамжуулан үргэхые Джонсон хүсэнэ ха гэжэ Америкын хэблэлэй органууд барандаа шахуу һанамжална. США-гай конгрессэй һунгалтын болохын урда тээ энэ конференциин зарлагдаһаниинь тушаан болоһон ябадал бэшэ байха.

Вьетнамай Демократическа республикын промышленностиин хүдэлмэришэд бомбодуулжа, буудуулжа байбашье, ажал хүдэлмэреэ һаатуулнагүй. Һаяхан Хайфондохи механическа заводто уһанай насосууд сагһаа урид бүтээгдэбэ. Зураг дээрэ: Хайфоной механическа заводой монтажнигууд.

ТАСС-ай фото.

ВЬЕТНАМДА АМГАЛАН БАЙДАЛ ХАНГАХА!

ЛОНДОН. (ТАСС). Вьетнамда эсэргүү США-гай хорото муухай дайе буруушааһан демонстраци эндэ болобо. Энээндэ хабаадаһан хэдэн зуун хүнүүд Лондон соогуур дабшаха зуураа, «Янканууд—тонилогты!», «Вьетнамай хуби заяае вьетнамецууд шиидхэхэ ёһотой!» гэжэ хашхаралдаба.

Демонстрациин һүүлээр Бертран Расселэй нэрэмжэтэ эб найрамдалай фондын эмхидхэһэн митинг болоо. Вьетнамда эсэргүү дайн сэрэг үүдхэһэн США-гай гэмтэ хэрэг мүрдэхын тула һаядаа Парижда сугларха уласхоорондын трибуналые дэмжэлгын кампани Англида ябуулжа эхилхэ эрилтэ табиба.

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). «Хойто Вьетнамые бомбодохыень болиулха, американска ба бусад гадаадын сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа гаргаха, Вьетнамда амгалан байдал һэргээхэ эрилтэ дэлхэйн үргэн олон улад зонтой хамта табинабди»—гэжэ Баруун Берлинэй олониитын элитэ түлөөлэгшэдэй тунхаглаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Мэдүүлгэдэ гар табигшад тэмсэн бодоһон вьетнам арадта туһалха фондо мүнгэ оруулхыень хотын хүн зониие уряалба. Сугларһан мүнгэн Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын Улаан хэрээһэнэй бүлгэмдэ дамжуулагдаха болоно.

ОТТАВА. (ТАСС). Вьетнамдахи зүришэлдөөе эбэй гуримаар шиидхэн зайсуулха һанаашалгатай байһанаа бодото дээрэнь харуулха гэбэл, Америкын Холбоото Штадууд Хойто Вьетнамые бомбодохоёо болихо ёһотой гэжэ США-гай конгрессэй сенадай гадаадын хэрэгүүдые даадаг комиссиин түрүүлэгшэ, сенатор У. Фулбрайт мэдүүлбэ.

Сенатор У. Фулбрайт холбоото нацинуудта хабаатай оронуудай парламентаринуудай жэл бүриин конференцидэ хабаадаха айлшан боложо эндэ ерэһэн байна.

ТОКИО. Ороной гол профсоюзуудые нэгэдхэһэн, Японой профсоюзуудай генсовет Вьетнамдахи США-гай дайнай улам үргэдхэгдэжэ байһые буруушаалгын тэмдэг болгон, октябриин 21-дэ бүгэдэ ниитын забастовко хэхээр хараалба.

Кубада дээрмэшэн ёһоор добтолбо

ГАВАНА, сентябриин 30. (ТАСС). Үсэгэлдэр үүр хираанаар хойто зүгһөө нэгэ самолёт гаража ерээд, Камагуэй провинциин Нуэвитас районто гурбан бомбо хаяа гэжэ Кубын революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министерство мэдүүлээ гээд Пренса Латина агентство мэдээсэбэ.

Нэгэ бомбонь тэһэрбэшье, гэмтэл ушаруулаагүй. Эндэ баригдажа байһан теплоэлектроцентральда, мүн бусад барилгануудта материальна хохидол ушаруулаагүй.

Энэ самолёт Холбоото Штадуудай территори дээрэһээ ниидэһэн байгаа ха гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ЭДИР ШЭНЖЭЛЭГШЭД АЯН ЗАМДАА

ХИЗААР ОРОНОО шэнжэлхэ дугуйлангуудай тоо жэл бүри олошорно. Жэл бүри олохон һургуулинуудай багшанар һургажа байһан үхибүүдээ дахуулаад, городууд болон нютаг сэлеэнүүдээр аяншална. Байгал далайнгаа баялигтай танилсаха, Саяан уулынгаа һарьдагууд өөдэ абирха хэн дурагүй гээшэб даа.

Эдир аяншалагшадай хэһэн ажал саг үргэлжэ шалгагдажа, суглуулһан һонирхолтой зүйлнүүдынь һургуулинуудай выставкэнүүдтэ табигдажа байдаг. Гадна шал һайн зүйлнүүдынь республиканска слёт дээрэ харуулагдадаг.

Энэ жэлдэ XIII слёт үнгэргэгдөө. Үхибүүд эдэбхи ехэтэйгээр бэлдэһэн. Аяншалгынгаа үедэ суглуулһан зүйлнүүдые үшөө дахин шалгадаг, шэмэглэн гоёодог юм.

«Ошонһоо дүлэн бадараа» гэһэн нэрэтэйгээр үнгэргэгдэһэн слёт дээрэ хэһэн хэрэгэйнь дүнгүүд гаргагдаа һэн. Буряад нютагайнгаа түүхэтэ газараар үхибүүд ябажа, ехэ һонирхолтой материалнуудые суглуулһан байна. Жэшээлбэл, эдир туристнууд хүршэ Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудаар ябажа, холын Сибирь сүлэлгэдэ эльгээгдэһэн революционернүүдэй байһан каторга, түрмэ гээшые хараһан юм. Ивалгын, Галуута-Нуурай дунда һургуулиинхид Шэтэ, Петровск-Забайкальск, Эрхүү городуудаар ябаһан, декабристнуудай байһан нютагуудтай танилсаһан.

Улаан-Үдэ городой 300 жэлэй ойдо зорюулагдажа республикымнай бүхы һургуулинуудта выставкэнүүд эмхидхэгдээ бэлэй. Тэндэ табигдаһан фотоматериал, документнүүд соогоо үхибүүд ажахын амжалтые бодотоор харуулаа һэн. Энэ талаар Улаан-Үдын № 3 һургуули илангаяа шалгараа. Выставкэтэй танилсаһан хүн бүхэн һурагшадай ажалые һайшааһан, жэлһээ жэл бүри улам һонирхолтой выставкэ эмхидхэжэ байхыень хүсэһэн юм.

Һүүлшын хоёр-гурбан жэлнүүдтэ буряад нютаг дотороо аяншалха путеводитель зохёогдожо байна. Энээндэнь багшанар хамһалсана. Тэрээндэнь - аян замай карта, фотографи гэхэ мэтэ оролсоно. Байгаалиин баялигые, сагай уларил, тосхон нютагуудай ёһо гуримые элирүүлһэн үнэмшэлгэ бии. Аймаг бүхэн онсо өөрын путеводительтай байха юм. Захааминай, Сэлэнгын аймагайхид яһала һонирхолтойгоор зохёогоо. Энээндэнь аймОНО-гой хүдэлмэрилэгшэд ехэ туһа хүргөө. Захааминай аймагаар аяншалха путеводитель Холтосоной дунда һургуулиинхид бүтээһэн байна. Тус һургуулиин үхибүүд багшанартайгаа сугтаа аймагайнгаа нютаг тосхонуудаар яһала һайса ябаһан, гуша гаран нютаг, Закаменск город тухай хуряангыгаар бэшэһэн.

Республикымнай һургуулинуудта хизаар ороноо шэнжэлгын табин музей, зуун булангууд мүнөө ажаллана. Ивалгын, Захааминай, Холтосоной һургуулинуудай музейнүүдтэ геологиин таһагууд һонирхолтойгоор эмхидхэгдэһэн байна. Революциин урда тээхи байдалтай танилсахаһаа гадна, хайшан гэжэ Совет засаг Буряад орондо тогтоо һэм гэжэ ойлгонобди.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ баатарлигаар наһа бараһан сэрэгшэд-нютагайхидтаа зуу гаран хүшөөнүүд бодхоогдоһон байна. Гуша найман хүшөөнь һурагшадай хүсөөр бодоһон юм. Дайнда алдаршаһан хүнүүдтэй уулзалганууд үнгэргэгдөө. Жэшээлбэл, Хушуун-Үзүүрэй дунда һургуулиин үхибүүд фронтовой газетэнүүдтэ толилогдоһон статья, корреспонденци, фронтовигуудай бэшэгүүдые, элдэбын зүһэтэй фотокопинуудые суглуулһан байна. Һургуулиингаа музейгээр нютагайхидынь омогорходог. Дайнда баатарлигаар наһа бараһан хүнүүдэй алдар солые мүнхэлһэн хүшөө нютагтань бодхоогдоо. Энээндэнь ехэ туһа һурагшад хүргөө бэлэй.

Совет засагай табин жэлэй ойдо зорюулагдаһан бүхэроссин походто манай республикын һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадана. «Агууехэ Октябриин мүрөөр» гэһэн таһагууд һургуули бүхэндэ эмхидхэгдэнхэй. Хизаар ороноо шэнжэлгын республиканска выставкэдэ үхибүүд мүнөө бэлдэнэ. Тэрэнь 1967 оной зун үнгэргэгдэхэ юм.

Эдир шэнжэлэгшэдэй ажалые багшанар хүтэлбэрилнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тэдэнэр тэнсэлгүй ехэ оролдолго гаргана. Ганса үхибүүдые дахуулжа ябана бэшэ, мүн ойлгууламжын, эмхидхэлгын хүдэлмэри ябуулна бшуу. Ушар тиимэһээ Н. Н. Лопатина, Н. П. Иванов (Улаан-Үдын № 3 һургуули), А. А. Гаськов, Н. В. Кузнецов (Ивалгын һургуули), А. Н. Пантелеев (Хэрэнэй һургуули), Д. Ц. Цыренов (Хушуун-Үзүүрэй һургуули) ба олон бусад багшанарые дурдангүй гаража огто болохогүй.

Саашадаашье амжалта ехэтэйгээр, оролдолсо эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллажа, һургажа байһан үхибүүдээ хизаар орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхыень хүндэтэ багшанартаа хүсэе!

Р. СЕРЕБРЯКОВА,
эдир аяншадай республиканска станциин методист.

БИШЫХАН ЛЕНОЧКА АБАЯА БЭДЭРНЭ...

«МУХАМНИ, БУ УЙЛА! Абадаа ошое. Абашни үни хада хүлеэжэ байгаа ёһотой. Шамайгаа хараһаар баярлахал байха» гэжэ арбаад үдэрэй саада тээ Леночкын эжы Клара Дуреева үһан нарай басагандаа хандаагүй бэлэй??

Найдуулхын ехээр найдуулһан, инаг дуранай, үнэн зүрхэнэй үгэнүүдые нялуун зохидоор тобжогонуулһан абатайгаа бишыхан Леночка уулзаха аргагүйшье һаа, абынгаа эжыдэ, түрэлһөө халуун шарайгаа харуулхаа аяар Усть-Ордаһаа ерэлсээ бшуу.

Улаан-Үдымнай нэгэ гудамжаар оршодог гэрэй үүдэн зөөлэхэнөөр нээгдээд, инженер-барилгашан Лев Башкуевай эжы тиихэдэ аша басагаа эгээл түрүүшынхеэ хараа бэлэй. Бишыхан Леночкын төөдэй гансата шарайгаа хубилгаашье һаа, хүйтэрһэн сэдьхэлээ мэдүүлхэгүйе оролдохотойгоо:

— Ерэл-даа наашаа, ашамни, төөдэйдөө! Ятараашье абаяа һажааһан басаган гээшэб энэмнай,—гэжэ мээхэйгээр дуугараад, уйлахаһаа абан һарбагашажа байһан ашаяа тэбэрин абахагайгаа, эжэлүүдгүй уяраа һэн ха.

Лев Башкуевай эжын хүгшэрһэн сэдьхэл баярай охёор сорьёлбошье, гэртэнь үшөө ерээдүй байһан бэриеэ харахадаа гансата бодолгодо диилдэн, абяагүй зогсохо ушартай болобо. «Леночкымнай аба хаанаб, эжы?» гэжэ тиихэдэ Клара Дуреева һураагүй. Юундэб гэхэдэ, найдуулһан абань тэдэнэйнгээ ерэхын урда тээ ондоо хүнтэй гэрлэһэн, нахилзама гоё хурим түрэ хэһэн, тиигээд хоюулаа аспирантурада һурахаа Москва мордоһон юм. Энэниие Клара мэдээд байгаа.

Хүбүүниинь гэртэхинэйнгээ түлөө харюусадаггүйшье һаа, гэртэхиниинь хүбүүнэйнгээ түлөө харюусаха ёһотой бэшэ гү! Эндэ Лев Башкуевай эжые зэмэлһэнэй хэрэггүйшье аабза. Теэд хүбүүнэйнгээ түлөө эшэхэ ушартай болоно бшуу. «Хүнэй басагые шоглохо, шодорлохоһоо муухай юумэн үгы бшуу. Клаpатайгаа хуби заяагаа нэгэдүүлхэб гэжэ найдуулһан аад, юундэ инаг дураяа хоёр тээшэнь шэдэлүүлжэ байдаг хүмши?» гэжэ байгаад хүбүүгээ зэмэлээдшье үзөө бэлэй. Энэнь туһа болоогүй.

Лев Башкуев Москвагай барилгын институт дүүргээд, хоёр жэл тухайда Улаан-Үдын нэгэ барилгада инженерээр ажаллаһан юм. Тиихэ сагтаа культурын институтдай КПР-эй факультедтэ һуралсажа байһан студентка Клара Дурееватай танилсаһан, саашадаа заатагүй хуби заяагаа холбохобди гэжэ найдуулһан байгаа. Бэе бэедээ үнэн зүрхэнһөө дурлалсаһан Лев Башкуев Клара Дуреева хоёр хэзээдэшье, хаанашье сугтаа ябаха. Хэншье хүнэй хаража байхада үнэхөөрөөшье атаархамаар бэлэй. «Хүн залуудаа, сахилза хүхэдөө» гээд хэлсэбэшье, Лев Башкуев хуулиин ёһоор гэрлэлгын үнэмшэлгэ абахые яараагүй, харин гэрлэхэ болзороо элдэб аргаар удааруулхые оролдоһон байна. Энэниие Клара обёороогүй ябаа. Обёороогүй гэжэ гү? Үнэн зүрхэнһөө дурлаһан хайрата инаг нүхэртөө найдангүй ябажа болохо аал? Найдахал ёһоороо найдаад ябаа бшуу.

Клара Дуреева энэ хабар институт дүүргээ. Гэрлэлгээ хуулиин ёһоор баталха сагнай одоошье ерээ гэжэ инаг нүхэртөө нэгэтэ бэшэ һануулхадань, тэрэнь «зун гү, али намар болохые хүлеэе» гэжэ һамааргадаг байгаа. Хожомынь (Усть-Ордын арадай театрта ажаллажа байхадаа) Клара Дуреева «хайрата инаг нүхэртөө» бэшэг эльгээһэн, хээлитэй болооб гэжэ нэгэтэ бэшэ мэдүүлһэн юм.

Клара ямар харюу абагша һэм. Хэлэхын огто аргагүй.

Лев гэгшэнь үнэн зүрхэнэй хөөрөөнһөө элдэбын аргаар хулжахаа һанаһан юм. «Хээлитэй болооб» гэжэ бэшэхэдэнь ехэтэ гайхаһан, «тиимэ байха ёһогүй һэмнай» гэхэ мэтын хүйтэрхүү харюунуудые эльгээһэн. Бэеһээ тэрьелүүлһэн харюу эльгээжэ байха үедөө Лев Башкуев онсо өөрын хэрэгүүдые ябуулхые оролдоһон байна. Үнгэрхэ сүхэрхэдөө, хээлитэй болоһон инаг нүхэрөө оро бодогүй мартаад, ондоо басагантай нүхэсэһэн юм. Энэ һалихай ябадалыень хүнүүдшье, инаг нүхэр Кларынньшье мэдэһэн байна. «...Хүн гээшэмнай нэгэ дахин амидырдаг, тиимэһээ хамаг юумэнүүдые үйлэдэжэ үрдихэ ёһотой бшуу»... гэжэ бэеэ сагааруулхын тула Лев хожомынь иимэ харюу эльгээгээ һэн ха.

Нюу нюутарнь нюрганай забһараар гэдэгтэл, Лев Башкуев ганса Клара Дурееваe мэхэлһэн бэшэ, харин үшөө Москвада һуража байхадаа нэгэ ород басаганһаа үхибүүтэй болоһон байна.

Тиихэдэ бишыхан Леночкын төөдэйдэ хандажа, хүбүүнэйнь энэ аяг ааша тухай хөөрэлдэхэдэ: «Хүбүүд манай мэдэлһээ үни хада гараа бшуу» гэжэ хэлэхэ дуратай юм. Лев Башкуев, минии һанахада, онсо өөрын, нэгэл тиимэ гоё байратай, бэлэн зөөритэй һамга бэдэржэ ябаһан хүн байба.

Лев Башкуев мүнөө гурбадахяа гэрлээ... Бишыхан Леночка мүнөө абаяа бэдэрнэ. Абаяа бэдэрээшье һаа, тэрээхэн үхибүүн заяандаашье үншэрхэгүй, Клара эжынь хүмүүжүүлхэ, зүб харгыда оруулхаяал оруулха. Теэд бишыхан Леночкын дүүнэр, Леночкэдэл адли абаяа бэдэржэ бү ябаг лэ!

М. ОСОДОЕВ.

ХҮБШЫН БАЯН ХЭШЭГ

Республикын аймпотребсоюзуудай, сельпо болон совхозрабкоопуудай бэлэдхэлэй пунктнуудта 3216 центнер һамар тушаагдаа. Прибайкалиин коопзверопромхозойхид энэ хүдэлмэри илангаяа һайнаар эмхидхээ. Тэндэхид 450 центнер һамар суглуулжа, жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Эндэхид октябриин һайндэр хүрэтэр түсэбөө 200 процент дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Мүн Кабанскын коопзверопромхозой коллектив энэ хүдэлмэри һайнаар ябуулна.

Уларилай дулаан, таатай зохид байһан энэ үедэ һамарай унаса тон хэбэрэг болонхой. Энэ арга боломжые хэрэглэн һамаршад хүбшэ олоороо гарана. Баргажанай, Зэдын, Хяагтын, Захааминай һамаршадай олзоборидо гаралгые эмхидхэн, тэдэнэрые эдеэ хоолой зүйлөөр, шухала хэрэгсэлээр, хангана.

К. ДИМОВ.

ТОБШОХОНООР

Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой залуу мал харууһалагша Данзан Санжиевай бүлэ үнгэрэгшэ зунай үедэ хаража байһан буруунуудайнгаа сүүдхэ бүриин шэгнүүрые 1037 граммаар нэмээһэн байна. Тэдэнэй харууһалһан 118 толгой эрэ буруунууд мүнөө хүшэ һайнаар абанхай, һанда тушаагдахаар бэлэн.

А. ДОНДУКОВ.

⊙ Яруунын Үльдэргын 8 жэлэй һургуулиин багшанар, һурагшад өөһэдынгөө һайндэртэ бэлэдхэжэ, нютагайнгаа колхоздо зорюулһан альбом бии болгобо. Тэрээн соонь колхозой түүхэ, хамтын ажал байгуулагшад, артелиин үйлэдбэриин түрүүшүүл оруулагдаһан байна. Тус һургуулиинхид энэ жэлһээ эхилэн һургуулидаа һуража гараһан бүхы һурагшадтайгаа бэшэг абалсажа, харилсаатай болохо гэлсэбэ.

И. ЕРЕМЕЕВ.

⊙ «Бурятцелинстрой» трестын Баргажанай СМУ-гай барилгашад Аргадын совхоздо шэнэ барилганuудые хэнэ. Тэдэнэр Булагай фермэдэ 200 толгой үнеэдэй байра, мүн 200 тугалай багтаамжатай баазануудые барижа, хараалагдаһан болзорһоо урид дүүргэбэ.

В. ГАРМАЕВ.

КОНКУРСДО ОРОҺОН ФОТОЗУРАГУУДҺАА

«А» үзэг эрдэмэй дээжэ гээд хүн зон хэлсэдэг. Долоо наһатай заахан хүндэ түрүүшын үзэг заажа, гарыень нугаруулжа, эрдэмэй үргэн харгыда багша гаргана. Иигэхэдээ эхин һургуулиин багшын уялга, үүргэ гээшэмнай айхабтар ехэ, харюусалгатайшье болоно бшуу.

Борхигор заахан гар саарһан дээрэ түрүүшын үзэгүүдые гаргана. Үзэгүүдынь түрүүшээр морхигор, үзэмжэгүй һарюушагшье һаа, һүүлдэнь заһаржа, тетрадиин хуудаһан дээгүүр аржылдан зурына. Иигэжэ байхадань, багшын зосоо баярай, омогорхолой мэдэрэл түрэнэгүй.

Е. ЧЕБОТАРЕВАЙ фото.

ФУТБОЛ

ҮРЭ ДҮНГҮЙ 120 МИНУТА

Иимэ наадан Улаан-Үдын стадион дээрэ анха түрүүшынхеэ болоо. Ушарынь тайлбарилаябди. Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй «Б» классай командануудай дунда СССР-эй алтан кубок абахын тула дэлгэрһэн шанга тулалдаан Улаан-Үдын стадион хүрэжэ ерээ ха юм. Тиигэжэ заншалта наадanай түгэсхэл манай талмай дээрэ анха түрүүшынхеэ уржа үдэшэ үнгэргэгдэбэ гэжэ дахин дабтаябди.

Алтан шанда хүртэхые хүсэгшэд хэд гээшэб? Манай «Сэлэнгэ». Нүгөөдэ командань—Павлодарай «Иртыш». Эдэнэр Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй бусад командануудта шүүгдэнгүй кубок абаха гэһэн замаар сэб сэхэ дабшаһан байна. Манай команда түрүүшүүлэй нэгэн гэжэ суурханхай һааб даа. Харин тэрэнэй «дайсад» энэ намарай баһал шанга команда боложо байнхай. Тус командын тренер һэлгэгдээ, СССР-эй спортын хоёр мастер наададаг болоо. Юрэдөө тээсгэнэй табан бэрхэ футболистнууд Павлодарай командые бэхижүүлһэн, добтолхы шэнжэтэйгээр наададаг болгоһон байха юм.

Зай, сентябриин 30-най үдэшэ болоһон уулзалга тухай тобшо тэдыгээр хөөрэе. Манай айлшад наадaнай техникын талаар угаа орёо арга мэхэтэй, солбон бушуу, бүмбэгые хүл дороо «дараад» иишэ тиишээ хараашалжа байдаггүй, абаһаар лэ нүхэдтөө ябуул дамжуулдаг байба. Харин сэлэнгынхид халтад гэхэдээ, нобшорхоёо һанадаг, олон ушарта бүмбэгээ буляалгашадаг байба гэхэдэ зүйтэй гээшэ ха. Айлшадай дундаһаа спортын 2 мастер илангаяа шуран түргэн, бүмбэгэ алдаадхихагүй байба. Зүгөөр «Иртыш» командынхид адагынь хоёр бүмбэгэ сохижо оруулха аргатай байһанаа тэрэнээ хүсэлдүүлжэ бираагүй.

Шанга командатай наадахадаа, манайхидшье «дүрөө» үгөөдхихэ тиимэшье дуратай бэшэ байба. Баһал хоёр-гурбан бүмбэгэ айлшадтаа «бэлэглэхэ» аргатай байгаал даа. Гурба-дүрбэн метрэй зайһаа гэхээр сохигдоһон бүмбэгэ айлшадай бартаагай «суурга» нээжэ шадахагүй, шадалшьегүй байба. Тиигэжэ наадaнай 90 минута алишье командадань амжалта асараагүй. Кубок абахын түлөө наададаг наадaнай заабариин ёһоор, 90 минута соо уулзахадаа тэнсэһэн командануудта үшөө нэмэлтын 30 минута үгэдэг юм. Хэрбээ 120 минута соо наадахадаа, дахинаа тэнсээ һаань, наадан үглөөдэрынь болодог гуримтай. Уржын саада үдэшын наадан эгээл иимээр үнгэрөө. 120 минута ямаршье үрэ дүн харуулаагүй, наадaнай тоо— 0:0, үдэшэ орой үнөөхил «буха тулалдаан» болоо. Энээн тухай удаадахи номерто хөөрэжэ үгэхэбди.

...Үсэгэлдэр уулзахадаа манайхид айлшадаа 1—0 тоотойгоор шүүгээ.

С. БАДМАЕВ.

Зураг дээрэ: «Иртыш» командын вратарь.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ЭРИД ТЭМСЭЛ ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ

Баргажанай аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан һаяхан болобо. Тэрээндэ хабаадагшад хулиганталгатай эрид тэмсэхэ тухай аймагай прокурор нүхэр М. Б. Сосовой элидхэл зүбшөө.

Үгэ хэлэһэн нүхэд: КПСС-эй райкомой секретарь В. П. Шобогоров, республикын прокурор Б. Ц. Цыденжапов, Баргажанай милициин таһагай начальник З. Р. Урбанов, леспромхозой директор К. И. Арсеньев, аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша А. Х. Филиппов болон Баргажанай совхозой директор Н. Н. Михайлов гэгшэд хулиган ябадалнуудые зайсуулхын тула, тэрээнтэй эрид тэмсэл дэлгэрүүлхэ тухай һанамжануудаа хэлээ.

Тиигээд хэлсэгдэһэн асуудалаараа тусхай тогтоол баталан абаба.

Р. БУДАЕВ.

ХӨӨРҮҮ ХҮБҮҮД

ҮГҮҮЛЭЛ

ДАМДИН НОРБОЕВОЙ трамвайн зогсодог газарта ерэхэдэнь, хүн зон ехэ олон байба. Удангүй улаан бүһэтэ трамвай түшэгэнэн ерэжэ зогсошобо. Хахинан нээгдэһэн урда үүдээрнь хүнүүд гарана, хойто үүдээрнь ороһон хүнүүд хашасалдажа, түрисэлдэжэ захалба. «Муу хүлтэй минии түлхисэлдэһэнэй хэрэггүй» гэжэ бодоод, хойшоо гараха гэжэ ябатарнь, олон хүн түриһөөр түреэд, трамвай руу оруулаад, һууринуудай хоорондуур урагшань түлхеэд, таягынь хухалан алдаад, нилээн холо абаашажархиба. Обёоржо харан гэхэдэнь, хоёр залуу буряад хүбүүд зөөлэн һуури дээрэ налайлдажа һуубад. Хүнүүд байра һууриyа оложо, трамвайшье байраһаа хүдэлбэ.

Дайнай үедэ тагнуулшан ябаһан Дамдин Норбоев мүнөө хүрэтэр адууша, хёрхо зандаа юм. Урдаа һууһан хоёр залуу хүбүүдые харахадань, газаа гушан градус хүйтэн байгаашье һаань, тэдэнэй нэгэниинь толгой нюсэгэн, нүгөөдэнь сагаан боро кепкэ малгай үмдэнхэй. Зүгөөр хоюулан шэб шэнэхэн үбдэгсөө богони дэгэлтэйнүүд, саб сагаахан захатайнууд, эреэ маряан үмдэнүүдынь гэжэ хошхоног шэнги нариихан түриитэйнүүд, тоншуулай хоншоор шэнги шомбогор хара ботинкануудтай. Тобшоор хэлэхэдэ, хубсаһа һайнтай хүбүүд байба. Алталмал часынуудтай.

«Малгайгүйнь һарлагай нооһон шэнги ута үһэтэй хадаа толгойнь даараагүйлтай, — гэжэ Норбоев шэбшэбэ.—Али мүнөөхи стиляга гэдэгүүдынь ябана гээшэ гү».

— Гастрономдо арбан саг болоогүйдэ үгэхэгүйл даа,—гэжэ хооһон шэлнүүдтэй сүүмхэ бариад һууһан ута үһэтэ, толгой нюсэгэн хүбүүниинь хэлэбэ. — Урда бэе гараябди, тэндэ минии танил продавец бии юм, сагаан толгойто байха.

— Тархимни дэлбэрхээ байнал, энэ яагаа удаан ябадаг трамвай гээшэб!—гэжэ нүгөөдэнь нэгэ ядангяар дуугарна.

«Мангарлаһан ахашуул хадаа,—гэжэ Норбоев бодобо. Хара үглөөгүүр архи бэдэржэ ябанад лэ. Хүдэлдэггүй, һурадаггүй баарманууд байгаал ха даа. Колхоздоо байгаа һаа иигэжэ ябахалгүй һэн хат!»

Мүнөөхи һарлаг үһэтэ хүбүүниинь Норбоевые обёорон харажархиһоор:

— Сайн байна, үбгэжөөл!—гэжэ мэндэшэлээд, урдаһаань уринаар харан энеэбхилбэ.—Энэ яагаа гоё яһан барюултай таяг гээшэб!

— Хүл муутай хадаа хүбүүнэйнгээ бэлэг үгэһэн таяг тулаад ябагшаб даа,—гэжэ Дамдин Норбоев сэхээ хэлэбэ.

— Хүбүүнтнай уран дархан, художник, һиилүүршэн хүн байгаалтай,—гэжэ мүнөөхил һаглагарынь һураад һаланагүй.

— Үгы даа, багшанарай дээдэ һургуулиин багша юм даа. Москваһаа намдаа бэлэг асараа һэн.

Мүнөөхи хоёр хүбүүд урда урдаһаа харалсаад, «хэн байгаа гээшэб» гэжэ таажа ядаһан хэбэртэйгээр ойро зуура бодолгото болон һуубад.

— Хүбүүнтнай хэн гэжэ обогтойб, — гээд нүгөөдэ кепкэтэй хүбүүниинь һураба.

— Минии хүбүүн хадаа Норбоев байна бэд даа.

— Александр Дамдинович гү?

— Тиимэ! Танина гүт?

— Дуулаһан байхабди. Манай нүхэр тэндэ һурадаг аад, ходо «Александр Дамдинович!» гээд һалагшагүй. Бэрхэ багша юм гэгшэ.

Хүбүүгээ магтуулхадаа Норбоевой досоонь һайн болобо.

— Та энэ залуугаар юундэ таяг туладаг болоо гээшэбта?—гээд һаглагарынь һурана.

— Мэндэшэлхэдээ үбгэн гэһэн аад, юу мүнөө залуу гэнэбши?

1943 оной хабар Белоруссида, Пинскэ намагтай газарта болоһон шанга байлдаанда шархатаад, хүйтэн уһатай бомбын воронко соо дайсанай һомонһоо хорожо, бүхэли сүүдхэ хэбтэһэн, хожомынь хахад жэл соо госпитальдо эмшэлүүлһэн тухайгаа хөөрэхэ гэһэн аад, эдэнэр дайн тухай юу мэдэхэб даа гэжэ бодоод, тад ондоо юумэ хэлэбэ.

— Колхозой луговод хадаа хүйтэн уһа саһанда яһала норохо, даараха ушартай бологдогшол даа, тиигээд лэ хүлни үбдэдэг болоо юм гээбы!

—Аа, тиихэдээ ревматизмтай болоһон хүн гээшэт,—гэжэ кепкэтэй хүбүүниинь хэлэбэ.

— Курортдо ошохо хэрэгтэйл байна!—гэжэ һаглагар хүбүүниинь зарлиг дуулгаба.

— Горячинск, Усолье, Хираан гэжэ һайн курортнууд бии ха юм,—гэжэ кепкэтэ хүбүүниинь мэдээшэрхэбэ.

— Хари мүнөө республикын эмшэдтэ ошожо ябаналби даа, юун гэхэ юм,—гэжэ Дамдин Норбоевич баһа сэхээ хэлэбэ. Үнэхөөрөө аймагай поликлиникэһээ саарһатай үсэгэлдэр город ерээд, хүбүүнэйдээ хүндэлүүлжэ һайнаар унтаад, үглөөгүүр аша хүбүүгээ гар дээрээ үргэжэ таалаад, ехэ һэргэлэн, хүлэйнгөө үбдэдэгыешье мартажархёод, республиканска больница ошохоёо гараад энэ ябаа юм.

Теэд мүнөө үни удаан хүл дээрээ зогсожо, трамвай соо хашуулжа ябахадаа хүлынь баһа унтаржа, шархиржа эхилбэ. Норбоев ядалдахадаа хүлөө һэлгүүлжэ гэшхээд, таягаа шангаар тулаад, нюураа уршагад гүүлбэ.

—«Бом-бен-ге» гэжэ ехэ һайн эм бии юм, тэрэниие түрхеэд үзөөгүй гүт?—гээд кепкэтэ хүбүүн хэлэбэ.

«Таанарай гараа түрөөдүйдэ зооветинститут дүүргэжэ, олон жэлдэ хүдэлһэн, дайнай халуун шулуу долёоһон хүн хадаа тэрээнһээшье байха эмүүдые мэдэхэ байнаб» гэхэ гэһэн аад, тэдэ доржогонолдоһон залуу «борбилоонуудые» дээрэһээнь уруу хараад:

— Табин долоо хүрэжэ ябанаб, тиимэ юумэ дуулаагүйб,—гэжэ Норбоев хэлээд, эээ эхигүй сухалдажа байһанаа мэдэрбэ.

— Шоргоолжоной спирт ревматизмда ехэ һайн юм гэлсэгшэ,—гэжэ мүнөөхи һаглагар үһэтэнь баһа үргэеэ бүлюудэнэ.—Тэрэниие хайшан гээд абаха ёһотойб гэхэдэ, ойдо гараад, шоргоолжоной ехэ бута олоод, тэрэнэй тэг дундань шэлэйнгээ хоолойн арай бултайхаар зоохо хэрэгтэй. Хахад час болоогүй байхада, тэрээгээртнай дүүрэн шоргоолжон орошоод байха, тэрэнээ гэртээ асаржа, шахахадатнай ухаангүй спиртын үнэртэй шүүһэн гараха. Тэрэнииел хүлдөө түрхигты!

Хүлэйнгөө ехээр шархирхада, бүхы бэень үбдэжэ, тэдэ залуу хүбүүдэй хэлэһэн юумыень Норбоев балай шагнабашьегүй.

— Зай, нүхэр, магазинда хүрэжэ ерэбэбди, бодое!—гэжэ кепкэтэй хүбүүн хэлэбэ.

— Бидэнэр эндэ буухамнай, та һуугты, хүлтнай үбдэжэ байна ёһотой,—гэжэ һаглагарынь Норбоевые уряад, бушуу үүдэн тээшэ тэдэ хоёр тэгүүлбэд.

Дамдин Норбоев сүлөө болоһон һууриda һалд һуушаба... Эндэ баһал олон хүнүүд газааһаа орожо ерэбэ. Дамдинай харан гэһээнь, гартаа хартаабхатай сүүмхэ бариһан нэгэ хүгшэн хажуудань зогсожо байба.

Хүлэйнгөө хэдышье шархиржа, үбдэжэ байгаа һаа, Дамдин сэрэгэй ёһоор саб гэжэ хүл дээрээ бодоод:

— Хүгшөө, наашаа боложо энэ һуури эзэлэгты,—гэжэ уряад, гартаа бариһан хартаабхатай сүүмхыень абаад, һуурияа хүгшэндэ үгэбэ.

— Һайн даа, хүбүүн, ута наһа наһалжа, удаан жаргал эдлэжэ ябаарай!—гэжэ тэрэ хүгшэн юрөөбэ.

«Хүлэйнгөө үбдэхэеэ болёо һаа, жаргалшье хаана ошохо һэм» гэжэ Дамдин Норбоевич бодоод, таягаа шангаар тулан зогсобо.

Д. ДУГАРОВ

АГНУУРИИН ГУРИМ ЭБДЭГШЭД ХЭҺЭЭГДЭБЭ

Манай Буряад нютагай хүбш... буга, хандагай, гүрөөһэн ба бу... туруута ангууд, хура, хүдүү, һ... —жэгүүртэн, үнэтэ арһатай ан... тадһаа—булган, хэрмэн, һолон... үнэгэн болон бусад элдэб анг... олоороо амидардаг. Эдэ ангууд... рандаа гүрэнэй агнууриин бая... болоно.

Хабар, намартаа манай энд... нуур сөөрэмүүдтэ уһанай шүб... —нугаһан, галуун, хун шүб... хэдэн мянгаадаараа сугларда...

Агнууриин баялигые зүб... ашаглахын тула республикын... Министрнүүдэй Совет тогтоол... агнууриин гурим баталагдан... Журам дотор ямар ан, шүб... хаана, хэзээ, ямар сагта бари... гэжэ эли тодоор хэлэгдэнхэй.

Республикын Министрнүүд... Совет Кабанскын аймагта гүрөө... нэй агнууриие 3 жэлээр хор... Яруунын, Түнхэнэй аймагууд... үргээл хэжэ агнаха ябадалые ... һал 3 жэлээр болюулаа.

Мухар-Шэбэрэй Суулгын се... советэй мэдэлэй газар дээрэ 5 ж... лээр ямаршье агнуури хориг... хой.

Агнууриин гурим эбдэжэ, г... рэнэй агнууриин баялигта ехэ х... хидол ушаруулдаг этэгээдүүд дэ... ралдадаг байна.

Охотовед Г. Н. Давыдов К... менск тосхондо ажаһуудаг Ш... баков, Лебедев, Фокин, Туре... Ященко, Шуньков, Халибаев ... лон Марков гэгшэдэй Кабанск... заказник соо 1 гүрөөһэ алаад б... тарынь баряа, эдэ браконьерну... хамтаржа, 50 түхэригэй яла т... лэбэ.

В. И. Анкудинов (Кабанск... аймагай Исток һуурин) хорюул... үедэ 1 дорго алаад, 20 түхэриг... яла түлэнхэй. А. Н. Тугарин... (Зэдын аймагай Хулдат тосх... зүбшөөлгүйгөөр 1 гүрөөһэ ала... 50 түхэригэй яла мүн ла түл... Д. Н. Ефимов (Нарһата) нюуса... 1 хандагай унагаагаад, Яруун... арадай сүүд 500 түхэригэй яла... шиидхэбэри гаргаба. Кудрявц... (Түнхэнэй аймагай Баруун-Хой... тосхон) 2 хабарга зүбшөөлгүйгөө... баряад, 100 түхэриг; Шадр... Н. М. (Загарайн Шабар һуури... хорюултай үедэ 1 гүрөөһэ ала... 50 түхэриг гэхэ мэтын яланууд... түлэбэд.

Д. М. Тайшихин, Н. А. Красн... (Хяагтын аймагай Бага-Хүд... нютаг) хулгайгаар 1 буга ала... хэрэгынь арадай сүүдтэ үгтэнхэ...

М. ГЫЛЫКОВ.

ОНЬҺОН ҮГЭ

(Эхирэд-Булгадай аймагһаа суглуулһан суглуулбари

1. Үдэрһөө гараһан үйндөө хүрэхэ,
   Үхэлһөө гараһан наһандаа тулаха.
2. Хүн үедөө юм,
   Ногоон хүхэдөө юм.
3. Дурлаһанаа эдихэ дурлай,
   Дуранһаа ябаха сахали.
4. Ургын үзүүртэ адаһанай һүлдэ,
   Угжын үзүүртэ ашын һүлдэ.
5. Худын духаряа
   Хужартай юм,
   Андын духаряа
   Амтатайхан юм.
6. Мэндэһэн торхон далайда хүрэхэгүй,
   Мэгшэһэн басаган хадамда ошохогүй.
7. Хүн бүри хүзүүн,
   Эрэ бүри үбсүүн.
8. База хүнэй байра нэгэн,
   Байһан модоной һүүдэр хүйтэн.
9. Төөрижэ ябаһаар
   Түрэлөө олоо,
   Улууража ябаһаар
   Урагаа олоо.
10. Ахатай-арбан,
    Дүүтэй дүрбэн.
11. Могойдли мүлхижэ ошобо,
    Тархаандли таража арилба.
12. Хара хаанаһаа ерэдэг юм,
    Боро бурханһаа ерэдэг юм.

Д. МАДАСОН.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Правда» газетэһээ абтаһан «һуралсаял, нүхэдүүд!» гэһэн түрүү бэшэг; Багшын үдэртэ зорюулагдаһан С. Дугаровай статья; Радио болон газетэнүүдэй «Хоолое» гэжэ нүүдэл редакциин материалнууд; ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Пар... тийна ажабайдал» гэжэ рубри... доро К. Шомоевой корреспонден... ци, партийна һуралсалай жэл... эхиндэ зорюулагдаһан матери... «Мүнөөдэр—Багшын үдэр» гэһэ... гаршаг доро элдэб материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: Багшы... үдэртэ зорюулагдаһан бэшэгүү... АПН-эй материалнууд; хилы... саанаһаа ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: спор... тын һонин; тобшо мэдээсэлнүү...

ЭНЭЭНИИЕ ДУУЛАА ҺЭН ГҮТ

РОССИДА түрүүшын пароход XIX зуун жэлэй эхеэр бии болгогдоһон. Тэрэниие үүсхэгшэдэй нэгэн Шотланди угсаатай Карл Берд гэгшэ байһан. Тэрэ хадаа Петербургдахи Россин эгээн томо шудхалгын механическа заводой эзэн байгаа. 1815 оной зун Берд гэгшэ 4 моринной хүсэтэй ууралаар хүдэлдэг машина томо онгосо дээрэ тодхоһон байха юм. Тэрээн дээрэ сорго хоолой һуулгаа. Онсо түхэлтэй ууралаар хүдэлдэг энэ судные «Елизавета» гэжэ нэрлэһэн байна.

150 жэлэй саада тээ, 1815 оной ноябриин 3-да ородой түрүүшын пароход Петербургһаа гараад, 2 час 45 минутын туршада ябаад, Крондштадт хүрэһэн байна. Тиихэдээ час соо 8,75 модо ябаһан байха юм.

«Сын Отечества» гэжэ элитэ журнал шэнэ эхилэлгэ тухай корреспонденци, удаань адмирал Рикардын статья толилһон байна. Корреспонденци болон статья дотор пароходой ямар ашагтай туһатай, ерээдүйдэ тэрэнэй хэр зэргэ хүгжэлтэ олохо байһаниие уридшалан тэмдэглэһэн байгаа.

(Календарьһаа абтаба).

Редакторай орлогшо Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37; отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический —24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-01913. Зак. № 351.

газетэнүүдые захилга сентябриин 1-һээ эхилээ.

Манай газетэнүүдые захихаяа яарагты!

Ноябриин 25-һаа хойшо захилга абтахаяа болихо.

„Буряад үнэн" газетэ захиха хахад жэлэй сэн 3 түх., жэлэйнь сэн 6 түх., „Правда Бурятии" газетын хахад жэлэйнь сэн 3 түх., жэлэйнь сэн 6 түх.

Газетэнүүдые „Союзпечатиин" бүхы таһагуудта, ниитын тараагшадта захижа болохо.

Нүхэд уншагшад! Үдэр бүхэндэ шэнэ газетэнүүдые абажа байхын тула саг соогоо захил хэгты!